

1033

**APROXIMACIÓ A L'ESTUDI DEL JOC COM
APRENTATGE CULTURAL**

(Informe de la primera fase de recerca)

Fundació Jaume Bofill.
Autora: Cris Molins i Pueyo
Sota la direcció de la Dra. Silvia Carrasco Pons.

1.- INTRODUCCIÓ	2
2.- ELS HUMAN RELATIONS AREA FILES	5
2.1.-PERSPECTIVA HISTÒRICA	5
2.1.1.- <i>Outline of Cultural Materials (OCM)</i>	5
2.1.2.- <i>Outline of World Cultures (OWC)</i>	6
2.2.- DIVERSITAT DE SUPORTS DELS HRAF.....	6
2.3.-PROBLEMES EN LA COMPARACIÓ	8
3.-CAPTURA DE DADES	9
3.1.-SEL.LECCIÓ DE LA MOSTRA ETNOGRÀFICA	12
3.2.-LA MOSTRA ETNOGRÀFICA	16
3.2.1- <i>TLINGIT</i>	16
3.2.1.1.- Introducció a la cultura.....	16
3.2.1.2.-Registres d'enculturació i joc.....	18
3.2.2.- <i>AYMARA</i>	23
3.2.2.1.-Introducció a la cultura.....	23
3.2.2.2.- Registres d'enculturació i joc	26
3.2.3.- <i>TEDA</i>	31
3.2.3.1.- Introducció a la cultura.....	31
3.2.3.2.- Registres d'enculturació i joc.....	33
3.2.4.- <i>IKUNG</i>	38
3.2.4.1. Introducció a la cultura.....	38
3.2.4.2.- Registres d'enculturació i joc.....	40
3.2.5.- <i>ELS KHASI</i>	46
3.2.5.1.-Introducció a la cultura.....	46
3.2.5.2.- Registres d'enculturació i joc.....	48
3.2.6.- <i>ELS TRUK</i>	50
3.2.6.1.- Introducció a la cultura.....	50
3.2.6.2.-Registres d'enculturació i joc.....	52
4.- CORRELACIONS I EXPLICACIONS	57
4.1.- AGENTS ENCULTURADORS	57
4.2.- MECANISMES D'ENCULTURACIÓ.....	58
4.3.- SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ	59
5.-HIPÒTESIS	61
6.-ESTAT ACTUAL DE LA RECERCA I PROGRAMACIÓ DE CONTINUÏTAT.	63
6.1.- ESBÓS DEL DISSENY ETNOGRÀFIC D'OBSERVACIÓ I CONTRASTACIÓ	63
7.-BIBLIOGRAFIA	65
7.1.- BIBLIOGRAFIA GENERAL	65
7.2.- BIBLIOGRAFIA DE LES FONTS PROCESSADES DELS HRAF DE LA MOSTRA ETNOGRÀFICA	66

1.- INTRODUCCIÓ

Catalunya es caracteritza per una situació geogràfica privilegiada en tant que, pirenaica i mediterrània; i és per això que tradicionalment ha estat i continua sent cruïlla i punt de trobada de múltiples cultures. El fenomen migratori és conegut des d'èpoques ben llunyanes, i no ens ha vingut de nou, tot i que en els darrers temps ha acabat per convertir-se o ser formulat en termes de problemàtica. El que ens interessa és que la població catalana és el resultat de la fusió al llarg dels segles dels arribats des de múltiples civilitzacions amb els habitants d'aquest país, en cada un dels moments en que s'han produït aquests moviments de població.

El que defineix la nostra societat és la diversitat, entesa sota múltiples punts de vista: geogràfics, socials, culturals, econòmics...; i és aquesta diversitat la que queda reflectida en qualsevol àmbit de relació. Que els ciutadans adoptin tot el seguit de valors i normes que promouen la convivència, de forma oberta, integrador i respectuosa envers la diferència, s'aconsegueix principalment, a través de l'educació. Primera funció de la qual és aprofitar i fomentar els valors socialitzadors i sociabilitzadors, alguns dels quals sembla que han entrat en crisi i semblen esvair-se.

Aquesta **variabilitat cultural** es dibuixa a través de la combinació final d'un seguit de trets, variables que caracteritzen específicament cada un dels grups. Algunes d'aquestes variables són el medi físic en el que s'assenta el grup, l'estructura social, les arts i tècniques de subsistència que practiquen, etc. Aquesta combinació resultant dibuixa els entorns en que es desenvolupa l'educació.

L'educació és una de les principals vies de **transmissió de valors**, cal però tenir en compte el ventall més ampli possible d'àmbits en que es desenvolupa, ens referim a l'educació formal, informal i no formal; categories en les que quedarien englobades tant institucions com la família fins a la més reconeguda institució educativa reconeguda en el món occidental, l'escola.

És a través de les pràctiques de criança infantil, els moments de interacció més intensa amb els més joves, quan es pretén la consecució dels objectius de l'educació, la reproducció social i cultural del grup. Es transmeten les habilitats socials, les habilitats materials ..., que es reflectiran en la personalitat dels individus, en les emocions i en els tipus de relacions que es prioritzen. A tot aquest fenomen és el que anomenarem **procés d'enculturació**.

El **procés d'enculturació** disposa en totes les societats d'**agents i mecanismes** per aconseguir transmetre els seus objectius:

1.- Els **agents** enculturadors són diversos i com anteriorment ja hem destacat la família i el sistema educatiu amb l'escola, ens restaria assenyalar el grup d'iguals.

2.-Quant als **mecanismes** tenim com exemples el text oral i l'escrit, la **imitació**, la instrucció formal, remarcant però, que el que ens interessa principalment en aquesta investigació és el **joc**

El joc ocupa un lloc privilegiat com a eina a través de la qual es fa possible l'**adquisició de coneixements**. Aprenentatge que es produeix molt sovint de manera inconscient, i associat amb un ambient relaxat i de divertiment. L'infant juga per descobrir les persones i les coses que l'envolten, juga

per descobrir, per conèixer i per dominar el món. I és a través del joc que expressa, comunica i manifesta el que percep de sí mateix i de l'entorn. El joc esdevé una de les principals **activitats infantils**, activitat que ocupa el major percentatge de temps, tant en les etapes més primerenques del desenvolupament com en les que segueixen la infantesa.

Tradicionalment són variades les disciplines que s'han preocupat d'aquest tema, cada una d'elles posant un especial èmfasi en un aspecte determinat. Destacar el paper de la psicologia social i la psicologia clínica, que s'han centrat en aspectes de cognició relació i estructura psicoafectiva dels individus; la dificultat rau en que han fragmentat tots aquests aspectes, i es fa difícil reconèixer activitats que són joc, però que no són enteses com a tal.

Per l'etologia l'ésser humà és un ésser lúdic per naturalesa, i les hipòtesis que s'han plantejat han girat al voltant dels orígens i funcions del joc.

La literatura clàssica sobre aprenentatge deixa entreveure una llacuna referida a l'aprenentatge a través del joc que només ha estat tractat per analitzar l'adquisició d'habilitats, com el llenguatge o la motricitat; s'ha analitzat la seva estructura, i s'ha esmentat especialment el desenvolupament evolutiu dels infants a través de la complexitat que van adquirint els jocs, sovint però, aturant-se en els primers anys, sovint també centrant els seus estudis només en el món occidental.

Els factors explicatius i descriptius de la variabilitat del joc han estat l'edat, el sexe, diferències individuals i la família, la gran absent però, ha estat la cultura, ens referim en concret, als entorns d'aprenentatge¹. Els primers ens han proporcionat un ampli ventall de repertoris intraculturals, ens manca per una altra banda, conèixer la perspectiva intercultural i transcultural.

El que pretenem és analitzar el joc entès com **aprenentatge cultural**, i com utilitzar-lo com a recurs i eina en les institucions educatives de la Catalunya actual que té una herència i presència multicultural. Ho farem a partir de la prospecció transcultural, mitjançant els Human Relations Area Files, per tal de superar els enfocaments fragmentaris dels estudis precedents en la psicologia i la sociologia. En el cas de l'Antropologia, la principal preocupació ha estat el cicle vital, i només molt recentment s'ha interessat per l'escola, però sense que existeixi un enfocament global, el qual dificulta la nostra comprensió del joc com aprenentatge.

Ens ocuparem dels temes de **producció i reproducció**, de les **diferències de gènere**, de les **creences**, del **govern**, de la **jerarquia**, de la **moral**, dels **valors**, de les **habilitats transmeses**, de les **tasques desenvolupades...**, per tal d'aconseguir una perspectiva globalitzadora

S'evidencia la necessitat d'endegar una prospecció transcultural de com es desenvolupa l'aprenentatge a través del joc, com s'adquireixen els **valors** i les **normes** imperants en l'entorn, quins **mecanismes** es posen en marxa i es prioritzen per potenciar tot un seguit de comportaments i actituds.

¹ Terme emprat per WHITING, B.-WHITING, W. *Children of Six Cultures. A Psycho-Cultural Analysis*. Harvard University Press. EUA, 1975.

Quant a la investigació transcultural tenim multitud de referents i precedents en altres àrees temàtiques i en aquesta mateixa també. Fent un repàs a la literatura en concret sobre joc, es pot observar com la majoria prové de la tradició nord-americana, evidenciant la manca de recerca a nivell europeu, i més encara si ens centrem a en l'Estat Espanyol, i és que l'antropologia espanyola majoritàriament s'ha interessat per les recopilacions de jocs populars, per la conservació dels museus i del patrimoni més directament relacionat amb el folklore, salvant contadíssimes excepcions s'ha entès el joc com cultura material, i s'ha emprat per analitzar i fonamentar la identitat ètnica, per analitzar les relacions de gènere, o, darrerament s'ha entès el joc com element del coneixement intercultural. Esmentar en aquest darrer aspecte el treball d'ONGs, que mostren jocs d'arreu del món, reduint el joc a un tret independent de les cultures o dels grups culturals.

Es fa urgent endegar investigació en els nivells que he esmentat per tal d'actualitzar la recerca del nostre país, i reelaborar el marc teòric per a arribar a l'objectiu assenyalat, amb més motiu en tant que tenim el propòsit de proporcionar orientacions per aplicar els resultats .

L'Antropologia en col·laboració amb els professionals de l'ensenyament, es converteix en la disciplina més adient per contribuir en la construcció i la defensa d'una ciutadania plural i democràtica que pugui aprofitar l'herència multicultural que ha rebut i continua rebent. Compromís que esdevé imprescindible per a aconseguir una Catalunya i una Europa que creixin sobre una base social tan diversa com enriquidora.

Aquest treball que presentem recull els resultats d'una primera fase de treball, objectiu de la qual és la de crear un model de comparació, a través d'un disseny etnogràfic d'observació i contrastació, que ens permetrà iniciar una fase de treball intensiu a Catalunya.

Aconseguirem aquest objectiu apel·lant als Human Relations Area Files, arxiu de dades etnogràfiques, obtingut amb financiació de la Convocatòria de Infraestructura de la UAB, i de la qual la part dedicada a enculturació no ha estat sistemàticament explotada. Es tracta de fer un buidat exhaustiu del fons transcultural per obtenir referències i registres vinculats al joc en la producció etnogràfica. Ho hem fet a través de la selecció d'una mostra etnogràfica que compleix amb un seguit de criteris que ens garanteixen la màxima variabilitat de la mateixa.

2.- ELS HUMAN RELATIONS AREA FILES

2.1.-*Perspectiva històrica*

La col·lecció dels HRAF és una font d'informació única sobre les cultures del món, actualment compta amb unes 800.000 pàgines de informació indexada d'uns 400 grups nacionals, culturals, ètnics i religiosos de tot el món.

Va iniciar-se amb un projecte comparatiu l'any 1937 endegat per en Murdock, anomenat *Cross-Cultural Survey*, sota un pressupòsit bàsic, que malgrat la diversitat de les cultures humanes, existeix una part comuna a totes elles que és la que permetria l'anàlisi científica, i per tant, la comparació.

La col·lecció es va dur a terme per l'organització de recerca *Human Relations Area Files Inc.*, organització interuniversitària que es creà per solucionar el problema de la inexistència de còpies dels materials de l'arxiu. La substitució del paper per microfítxes va facilitar la distribució entre les aproximadament 300 institucions que hi ha en l'actualitat associades als HRAF.

Quasi bé 50 anys, en que els HRAF ha servit a la comunitat educativa i ha contribuït en l'entesa de diferents cultures del món reunint, indexant i promovent l'accés a materials de recerca de primera mà.

2.1.1.-*Outline of Cultural Materials (OCM)*

El desenvolupament de les Col·leccions dels HRAF va començar amb el propòsit d'en Murdock d'elaborar una teoria del comportament humà i de la cultura (González Echevarría, 1990:35). Així és que va dedicar molt de temps a recopilar i codificar materials etnogràfics. El 1937 al *Institute of Human Relations*, de la Universitat de Yale, un petit grup de investigadors entre ells en Murdock, van començar a perfilar i dissenyar un sistema de codis i categories sobre les quals havia de ser classificada i organitzada la informació d'una societat. El 1938 es va editar *l'Outline of Cultural Materials (OCM)*, i que ha estat reeditat en diverses ocasions fins a l'actualitat. Es feia necessari aquest sistema de classificació per tal de facilitar tant l'ordenació dels materials que s'anaven recopilant com la posterior utilització dels investigadors transculturals. La trobada de llacunes i deficiències van provocar modificacions i millores en el sistema de classificació subsanades en les següents reedicions.

Aquest sistema de classificació divideix la informació de cada una de les cultures en 637 categories, formades per tres dígit i que s'engloben sota unes altres 79 categories de dos dígit, a mode de tema de les primeres. A tall d'exemple trobaríem :

87 EDUCACIÓ

871 Sistema Educatiu

872 Educació Elemental

873 Educació en Arts Liberals

874 Educació Vocacional

875 Mestres

876 Teories i Mètodes Educatius

877 Estudiants

2.1.2.- Outline of World Cultures (OWC).

El que es pretenia amb els HRAF era obtenir una mostra representativa de la **variabilitat cultural** del món, per tant es feia necessari tenir una visió general, una guia de les cultures del món. El 1954 Murdock va publicar *l'Outline of World Cultures (OWC)*. Aquesta guia de referència conté unes 3.500 cultures distribuïdes en grans regions i àrees culturals. De seguida un dels principals objectius dels HRAF va ser el de comptar com a mínim amb un 10% aproximadament d'aquestes cultures distribuïdes al llarg i ample d'aquestes regions i àrees.

Cada cultura és identificada per un únic codi alfanumèric d'acord amb *l'OWC*. Totes les cultures són classificades d'acord amb regions geogràfiques:

- A Àsia
- E Europa
- F Àfrica
- M Mig Est
- N Amèrica del Nord
- O Oceania
- R Euràsia
- S Amèrica del Sud

Només hi ha una excepció a aquest sistema, les societats musulmanes de l'Àfrica són classificades sent del Mig Est. En la literatura recent, però HRAF ha començat a organitzar-les com africanes, tot i que mantenen el mateix codi *d'OWC*.

Totes les cultures estan agrupades en aquestes vuit regions. Així tots els documents pertanyents a cultures d'Oceania estan agrupades juntes i el seu codi *OWC* comença amb una "O". Cada una de les grans regions és subdividida en subregions, sovint sota criteris polítics, i és designada amb una segona lletra. Finalment, en cada subregió s'especifiquen i es defineixen altres unitats més petites, designades per un número, per exemple "OR 19" corresponent als TRUK. D'aquesta manera cada cultura és emplaçada en el seu propi context regional, polític i cultural.

Els HRAF han anat augmentat el nombre de cultures recopilades, així el 1967 s'havia recollit i indexat informació per 240 cultures, el gener del 1997 en són 369 les cultures arxivades.

2.2.- Diversitat de suports dels HRAF

Ja hem dit anteriorment que en un primer moment els HRAF eren distribuïts en paper, més tard, el 1958, les cultures van ser reproduïdes en microfites amb el desenvolupament del *HRAF Microfiles*

Program. Els materials dels arxius en paper es van processar en microfites i distribuïts per entregues anuals.

La informació de les microfites està organitzada de la següent manera, es recullen reproduccions de les pàgines de les diverses fonts emprades, pàgines que han estat indexades segons l'OCM. Així per cada categoria trobem reproduïdes totes les pàgines del grup en que es tracta el tema. I evidentment, la mateixa pàgina pot estar reproduïda sota diverses categories.

D'altra banda, un aspecte que facilita la consulta és la possibilitat de trobar tota la font emprada sencera reproduïda sota la categoria, "111 Fonts Processades". Val a dir però, que ens hem trobat amb algunes que no ho estan. Així en l'encapçalament de cada microfita es pot llegir el número de microfita, la cultura a que fa referència i les categories que hi són recollides, cada tema s'enceta amb una plana on hi consta el codi OCM i una breu descripció dels temes a què fa referència.

Els anys vuitanta, els HRAF van encetar un programa de publicació electrònica amb la intenció de distribuir la *Col·lecció Etnogràfica* exclusivament per mitjans electrònics. El primer resultat d'aquests esforços van ser els *Cross-Cultural CD Database*, proveint els investigadors amb deu col·leccions sobre temes concrets, Sexualitat Humana, Matrimoni, Família, Crim i Problemes Socials, Edat Adulta, Mort i Ancianitat, Infantesa i Adolescència, Socialització i Educació, Creences Religioses i Pràctiques Religioses.

Temes extrets de les 60 cultures dels *Probability Sample Files*, mostra construïda amb la idea de tenir una mostra que complís un seguit de requisits, havien de caracteritzar-se per la utilització d'un màxim de fonts etnogràfiques, l'existència de dades satisfactòries per la identificació de la unitat i la superació dels controls de qualitat possibles. Es tractava de proporcionar millors instruments per a la investigació transcultural (González Echevarría, 1990:111)². Actualment s'està treballant en la mostra B, unes altres 60 cultures, en tant que s'establí que havien de ser 120 les cultures pertanyents als *Probability Sample Files*.

El 1993, la primera entrega en format CD-ROM va ser distribuïda entre els membres associats. D'aquests darrers s'han fet tres entregues (*installments*) i hi ha un total de 48 cultures processades. Aquestes corresponen a la intenció de tenir el 1999 aquestes 60 cultures i nous arxius que cobreixin grups immigrants de Nordamèrica.

Utilitzar els eHRAF és un procés relativament senzill. Les tècniques de cerca i la mecànica d'ús segueixen els mateixos principis de lògica booleana utilitzada en qualsevol altra col·lecció educativa en format electrònic. Així a tall d'exemple podem realitzar búsquedes a partir dels descriptors de l'OCM, de paraules clau, d'autors..., fer cerques dins un mateix grup cultural o a través de tot l'arxiu.

Aquest nou format representa un seguit d'avantatges a l'hora d'endegar investigacions transculturals i és que l'espai que ocupen aquests arxius disminueix qualitativament, tanmateix la tasca de recerca es

² GONZALEZ ECHEVARRIA, A. *Etnografía y comparación. La investigación intercultural en Antropología*. UAB, Barcelona, 1990. Aquest llibre esdevé la principal obra de referència sobre els HRAF i les discussions que s'han produït al seu voltant, tantmateix com els antecedents en comparació intercultural i les polèmiques que aquest tema aixeca.

facilita per les eines de búsqueda de que disposa, sense oblidar que el format electrònic ens facilita moltíssim la possibilitat d'incloure documents dins altres amb molta rapidesa, rapidesa que també es fa evident en la manipulació en general de les fonts. (veure quadre d'annex, pàgina. 13)

2.3.-Problemes en la comparació

Existeixen alguns problemes de procediments que cal tenir en compte quan es pretén desenvolupar una investigació transcultural. Ens trobem amb la primera dificultat d'establir la qualitat de les dades recollides en les fonts sobre les que treballarem i els possibles biaixos que d'això en podrien sorgir.

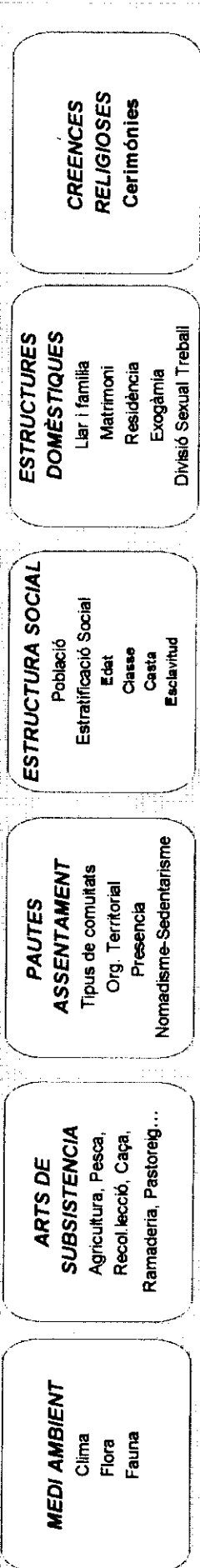
A l'hora de triar la mostra ens podem trobar amb altres factors que poden contribuir a esbiaixar-la, i per tant fer-la poc representativa; com l'homogeneïtat dels grups culturals recollits, tant per tamany com per trets culturals, les discrepàncies en les interpretacions sobre un mateix tema treballat per diferents autors, de diferents corrents i de diferents èpoques... tornem a remetre el lector o lectora interessats, a la segona part del llibre de González Echevarría (1990).

Un altre problema purament tecnològic, i esperem que provisional, ha estat la impossibilitat de gravació d'informació d'alguns "installments" en format electrònic, -(s'ha prioritzat la funció de impressió)- això ha relentitzat la feina de buidat de informació, tanmateix, ja hem dit que és un problema de caràcter temporal i mentre, comptem amb els originals en microfites, que tot i perdre els avantatges del format electrònic, allà estan esperant a ser consultats.

En definitiva, i malgrat les dificultats i problemes que hem plantejat, l'explotació d'aquest Arxiu Etnogràfic esdevé tremendament útil per desenvolupar investigacions de tipus comparatiu i intercultural, independentment també, de les orientacions teòriques que van caracteritzar i promoure els seus inicis.

MAPA CONCEPTUAL

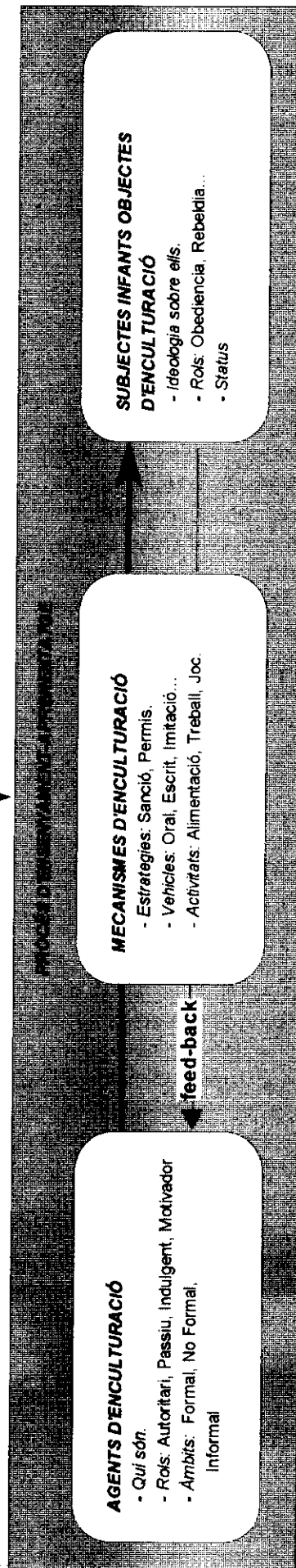
ENTORNS D'APRENENTATGE

determinen

MODELS EDUCATIUS I DE SOCIALITZACIÓ

concretats en

*Transmissió de Normes Culturals

- Agressió, Dependència
- Respecte, Independència...

*Transmissió d'Habilitats

- Entrenament sexual, Entrenament neteja
- Treball, Alimentació...

*Transmissió de Creences

- Tabús, Cerimònies...

feed-back: manteniment o modificació

feed-back: manteniment o modificació

Tot i tenir clar de quins conceptes busquem informació, malauradament no els podem trobar exactament en les fonts que ens disposem a explorar. No els trobem expressats sota els mateixos termes en els codis OCM, de la mateixa manera que, sota el mateix concepte no si agrupa o no entenem que s'hi agrupi el mateix tipus d'informació. A tall d'exemple dir que la informació sobre joc la trobem sota diverses categories: 517-Activitats de lleure, 524 - Jocs, 857 - Activitats infantils i 861 - Tècniques d'inculcació...Complementant aquesta informació tenim un llistat amb la vinculació de les nostres variables amb les categories de l'OCM, veure annex, pàgines 3 i 4.

3.1.-Selecció de la mostra etnogràfica.

Tenint en compte les dificultats que anteriorment hem plantejat en el punt 2.3, la primera amb la que ens vam trobar va ser seleccionar una mostra de màxima variabilitat cultural. Vam remetre-nos al *World Ethnographic Sample*; es tracta d'una mostra etnogràfica realitzada per Murdock a partir de l'OWC (punt 2.1.2.), intentant que fos el més representativa possible de la varietat cultural existent, va aconseguir 565 societats, de les quals aportava informació sobre 15 variables.(Annex, pàgina 5).

Si bé hem dit que va realitzar aquesta selecció a partir de l'OWC, hi va fer unes petites modificacions, i de les vuit regions en que estaven dividides, va agrupar-les en sis; Orient Mitjà, Europa, Rússia i Àsia passaven a dos àmbits, Circummediterrani i Euràsia Oriental, (Murdock, 1957, dins Llobera, ed., 1975: 203-230.).

Les sis grans regions van quedar repartides d'aquesta manera: (veure representació gràfica de la pàgina 15),

- Àfrica: excloent Madagascar i les porcions septentrional i nord-est del continent.
- Circummediterrani: incloent Europa, el Càucàs, el Pròxim Orient i el nord i nord-est d'Àfrica.
- Euràsia Oriental: excloent Formosa, les Filipines, Indonèsia i la zona designada com Circummediterrània, però incloent Madagascar i altres illes del de l'Oceà Índic.
- Pacífic Insular: incloent tota Oceania i àrees com Austràlia, Indonèsia, Formosa i les Filipines.
- Amèrica del Nord: incloent-hi les cultures indígenes d'aquest continent fins a l'istme de Tehuantepec.
- Amèrica del Sud: incloent les Antilles, Amèrica Central i el Iucatan.

Cada una d'aquestes regions a continuació va ser dividida en deu àrees més petites, van sortir 60 àrees culturals sota les quals es van anar agrupant les 565 societats totals de la mostra.

Així és que, un cop ja tenim la mostra establerta sota certs criteris, van procedir a dictar uns altres criteris que ens permetessin dibuixar la nostra mostra:

- 1.- Escollir sis cultures atenent la màxima variabilitat cultural i geogràfica, de manera que cada cultura correspongui a una àrea cultural diferent (Àfrica,

Circummediterrani, Euràsia Oriental, Pacífic Insular, Amèrica del Nord i Amèrica del Sud).

2.- Escollir cultures d'arts de subsistència diferents (caça i recol·lecció, pesca, pastoreig, agricultura de cereals, de tubercles i d'arbres fruiters).

3.- Escollir sis cultures que mostrin la màxima variabilitat en els patrons d'assentament (bandes nòmades, comunitats seminòmades, aldees o ciutats, veïnatsges de vivendes disperses).

4.-Màxima variabilitat en les formes d'organització de la procreació i les estructures domèstiques (famílies nuclears i extenses, monogàmia, poliàndria i poliginia, patrilocalitat, matrilocalitat i neolocalitat).

5.-Preferentment escollir cultures de les que més informació hi hagi als eHRAF.

Les principals variables considerades per realitzar la tria dels grups culturals poden resumir-se en deu. A mode de resum i de manera gràfica queda clara la representació de la pàgina següent.

	TLINGIT	AYMARA	TEDA	IKUNG	KHASI	TRUK
LOCALITZ.	1340-58N	690-16S	17E-21N	21E-20S	92E-26N	152E-7N
ACT. PPAL. SUBSISTEN.	Pesca, pesca de marises i caça marítima.	Agricultura, cultiu d'arrels i tubercles.	Cultiu de Fécules. Crià d'animals que es munyen.	Caça i recol·lecció	Cultiu de cereals (arròs)	Agricultura arbres fruiters i pesca.
PAUTES ASSENTA.	Comunitats seminòmades i exogàmia local.	Ciutats o aldees compactes, endogàmia local.	Comunitats seminòmades i àgams.	Bandes i exogàmia local	Ciutats o aldees exògams.	Conglomerats de llogarets.
LLARI FAM.	Fam. lineals, llars de fam. lineals.	Fam. extenses, llars fam. nuclears.	Fam. lineals i llars nuclears mare-fil.	Fam. independents i llars nuclears.	Fam. lineals, llars troncal	Fam. extenses, llars de fam. extenses
RESID. MARITAL	Avunculocal.	Patrilocal.	Patrilocal.	Uxoripatrilocal	Matrilocal	Matrilocal i sororilocal.
MATRIMONI	Poligínia limitada.	Monogàmia.	Poligínia limitada i preu de la núvia.	Monogam. Servei de la núvia	Monogam	Monogam
GRUPS PARENTIU I EXOGÀMIA	Meitats exògams i filiació matrilineal.	Llinatges patrilineals i exogàmia de llinatge.	Llinatges segmentaris i unilineals. Filiació patrilineal.	Filiació bilateral	Sibs. Exogàmia de sib. Filiació matrilineal	Sibs matrilineals, filiació matrilineal.
ESTRATIF. SOCIAL	Aristocràcia hereditària i esclavitud hereditària.	Importants diferències de riquesa. Quasi absència esclavitud	Estratificació complexa, tres o més classes i esclaus.	Absent	Estratificació complexa, tres o més classes i esclaus.	Absència.
INTEGRAC. I SUC. POLIT.	Comunitats locals autònoms, 1.500 hab. Succes. matrilineal.	Societats dependents, governades altra societat polít. dominant.	Grups de pau que transcendeixen la comunitat local. Successió patrilineal on no s'especificuen les preferències.	Comunitats locals autònoms, 1.500 hab.	Estats mínims 1.500-10.000 hab Succ. patrilineal	Comunitats locals autònoms, independents. 1.500 hab. Succ. matrilineal.
DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL	Els homes cacen i pesquen. Les dones recol·lecten	Ambdós sexes participen per igual. Els homes pesquen.	Els esclaus cultiven. Homes pastoregen i cacen. Les dones munyen.	Els homes cacen. Les dones recol·lecten.	Ambdós sexes participen per igual. Els homes cacen.	Ambdós sexes igual en agricultura. En pesca, homes pesca ppal. i dones secundària

MAPA DE LES REGIONS CULTURALS

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'en Murdock (1957, dins Labera, ed., 1975:206)

3.2.-La mostra etnogràfica.

En aquest punt el que s'hi reflecteix és el que pròpiament entenem, com explotació de les dades.

L'organització de la informació es presenta de la següent manera: en primer lloc, trobem les dades generals o en tot cas, les que fan referència a les variables independents de les nostres hipòtesis, així en el següent punt trobarem les variables dependents, amb els registres vinculats per cada un dels grups culturals.

En aquesta segona part la informació es subdivideix en tres grans apartats. Per una banda els **agents** enculturadors, són considerats tota aquella gent encarregada de tenir cura dels més joves del grup. En segon lloc trobem el bloc referit als **mecanismes d'enculturació**, en que englobem les activitats que els infants desenvolupen al llarg del dia. I finalment trobem el bloc subjectes infants-objectes d'enculturació, són tots aquells als que es dirigeix el procés, són els receptors.

3.2.1- TLINGIT

3.2.1.1.- Introducció a la cultura

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Amèrica del Nord.

Àrea cultural: Costa Nord-est

134O-58N

Codi OWC: NA 12

Els **TLINGIT** o Kolosh són Indis Americans que viuen a la costa sud-est i illes d'Alaska. **TLINGIT** significa "en la gent". El seu territori d'exten desde la boca del Canal de Portland al sud, fins a Chilkat en la *Controller Bay* al nord. Són del tipus cultural de la Costa Nord-oest i estan estretament emparentats amb els Haida i els Tsimshian.

MEDI AMBIENT

La costa d'Alaska és prou muntanyosa, i el clima és humit i temperat. Hi ha abundant vida animal marina i de bosc en aquesta àrea. Els **TLINGIT**, igual que altra gent de la Costa Nord-oest, eren capaços de portar a terme un nivell relativament complex de vida social i cultural sobre la base d'una economia no agrícola i sí de pesca, caça i recol·lecció.

POBLACIÓ

Després de l'epidèmia de verola del 1836, la població total de **TLINGIT** es va estimar sobre els 6.000. Krause (1970) estableix un cens total el 1880 en 6.763. De Laguna (1972) estableix que en els darrers anys la tendència de la població va ser la de concentrar-se en els pobles. Les raons d'aquesta concentració la situa en el canvi d'una economia de subsistència, a una economia basada en el treball assalariat i en l'eficàcia de comerciar amb "*posts*" a les comunitats més grans.

CONTACTE CULTURAL

Molts exploradors en la recerca del "passadís" del Nord-oest van visitar l'àrea dels TLINGIT. Els interessos estrangers es van intensificar amb el bum del comerç de pells. Els comerciants i els llacers russos s'hi van establir cap el 1775 i hi van romandre al llarg del següent segle. El 1867, Alaska va ser cedida als Estats Units. Mentre que els Russos s'havien adaptat als Indis, no hi va haver conflictes seriosos. Els Americans, d'altra banda, estaven en primer lloc interessats en desenvolupar l'àrea econòmicament, i els indis eren sovint tractats amb menyspreu. Les comunitats d'avui dia són usualment definides com heterogènies en atenció al grau d'aculturació, i sovint hi ha confusió en temes com l'herència i els drets territorials.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

Des que els TLINGIT han viscut a la costa, la seva subsistència es derivava principalment del mar. Foques i peix com l'"halibut", el salmó i les arengades s'agafaven amb ham, llaços de xarxa i arpons.

La caça era el suplement a la pesca, però era duta a terme principalment per les pells. Mataven ossos en rares ocasions, en tant que es pensava que estaven estretament emparentats amb els humans. Els TLINGIT eren sedentaris gran part de l'any, però al llarg de l'estiu feien una vida seminòmada, i era en aquesta època de l'any en que es duia a terme la major part de l'activitat de subsistència, i la gent deixava els pobles pels campaments en els territoris de caça i pesca. L'hivern es reservava per les activitats a casa, com teixir. També era aquesta l'època cerimonial.

DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL

Els homes dirigeixen la principal activitat de subsistència. Els homes TLINGIT caçaven, pescaven i esculprien i les dones netejaven el peix, collien menjar, adobaven pells i teixien cistelles i mantes. Avui dia, els homes condueixen barques equipades amb potents motors diesel, equipades amb grans xarxes mentre les dones treballen en modernes fàbriques de conserva i teixeixen mantes i mocassins amb materials comercials.

PAUTES D'ASSENTAMENT

Els TLINGIT estaven dividits entre 11 o 16 agrupaments territorials anomenats *quan/kwaan*. Aquests pobles usualment estaven construïts al voltant de cales o bahies, i les cases eren construïdes en rengleres, ben apropa unes de les altres. Marcada tendència cap a l'exogàmia local.

ORGANITZACIÓ DE LA PROCREACIÓ

Llars de famílies lineals, ocupen una única vivenda per tota una família lineal; petites famílies extenses que normalment comprenen només les famílies de procreació d'un individu de la generació més gran, i com a mínim dos de la posterior. La residència és avunculocal, amb o a prop dels parents matrilineals masculins del marit. Quant al matrimoni, existència de poligínia limitada, reservada pels homes rics o d'estatus elevat; unió d'un home amb dues o més esposes quan aquestes estan culturalment afavorides.

ESTRUCTURA SOCIAL

Els TLINGIT estaven aparentment dividits en tres fratries, *Yehl* (Corbs), *Goch* (Llop), i *Nehadi* (Àliga). Aquests darrers haurien estat els gran oblidats pels investigadors degut al seu baix nombre, i sovint les referències que apareixen són dels altres dos grups.

Presència esclavitud hereditària, els esclaus constituïen una classe social diferenciada. I l'aristocràcia o classe noble diferenciada dels homes lliures normals.

Els clans i grups familiars eren classificats d'acord amb la riquesa i la moralitat dels seus membres i la glòria dels seus avantpassats. L'home més gran en una família era el cap d'aquella família, i el cap de la família de rang superior era el cap del clan. En tant que no existia el cap del poblat, els caps de clan servien d'àrbits de les disputes. Si bé els clans eren per tot arreu de l'àrea TLINGIT, eren els grups de clans locals els de major importància en termes de clarificació de disputes, cerimonials, i la propietat dels territoris de caça i pesca. Les fratries i els clans eren totèmics, i els seus símbols eren representats en les cases, les robes cerimonials i els pals totèmics.

CERIMONIES, CREENCES RELIGIOSES

Els TLINGIT, amb altra gent de la Costa Nord-oest, són coneguts pel seu elaborat cerimonialisme, principalment el *potlatch*. Les ocasions per les que es podien celebrar són diverses i hi ha discrepàncies entre els autors, en tot cas una ocasió remarcada seria la del respecte per la mort. D'acord amb el costum estricte, el *potlatch* durava quatre dies i consistia en festejar amb dances, cançons, obres teatrals, i la presentació d'ofrenes cerimonials. Anteriorment aquesta exhibició de riqueses consistia en la matança d'esclaus i entrega de coure (petites peces de metall que eren símbol de riquesa). Més tard els diners i les mantes de llana les van substituir. Un *potlatch* sempre era ofert d'una fàtria a una altra, i la reciprocitat era necessària.

3.2.1.2.-Registres d'enculturació i joc.

AGENTS ENCULTURADORS

La primera qüestió que ens plantejem és qui són els agents enculturadors. En el cas dels TLINGIT podem diferenciar la mare, el pare i l'oncle matern. La mare esdevé la principal cuidadora, des del part i durant els primers anys de vida, i aquesta és una més del conjunt d'activitats que realitza al llarg del dia. Tot i això, rep l'ajut de diferents membres de la família en diferents tasques, com l'exemple de la segona cita del bany diari, en que l'oncle matern és qui s'ocupa d'ell rellevant els seus pares.

1. *"The woman, in addition to tending to the cooking and caring for small children, do various kinds of handwork. One sees them idle less frequently than the men."*

Krause, 1956:109

2. *"As soon as children learn to walk they are bathed daily in the cold sea or river water. The bath is given by the parents themselves, but after that the place of the*

mother is taken by an uncle because he is less considerate and uses the rod on the disobedient children who do not stop crying." Krause, 1956:152

El noi a l'edat de sis anys aproximadament marxa de la casa dels seus pares per passar una temporada a casa de l'oncle matern, on aprendrà d'ell tot un seguit de coneixements sobre el serà la seva vida adulta Això ens porta directament al tema dels rols que desenvolupen aquests agents en la interacció amb els més petits. Sembla que el rol de l'oncle matern és el més autoritari,

3. *"At the age of six or seven, the boys went to stay permanently in their mother's brother's house, where they were educated and trained in the duties of life." Oberg, 1937:18*
4. *"Then they are punished by whipping which is done, not by the father, but by the uncle." Krause, 1956:110*
5. *"The mother's brother has the same general authority over his sister's sons which fathers in some patrilineal societies have over their own children.(...) The uncle would take the boys to the sea shore or to the river bank and force them to plunge into the cold water. If the river were frozen then a hole had to be made in the ice to allow for the morning plunge. Once they were out of the water the uncle switched the bodies of the boys with boughs until their skins became red. he would then force them to run up and down on the beach." Oberg, 1937:27*

Quant als altres agents, en general les informacions fan referència a la llibertat de que gaudeixen les i els infants, que només són castigats en rares ocasions, segons assenyalen els autors,

1. *"Children are so beloved by their parents that they are indulgent to their detriment. They are rarely punished. When they are it is because the parent has been grievously aggravated by them and the punishment is brutally administered. (...) They are usually allowed to have their own way, and little or no parental restraint is thrown about them.(...) It is considered a mark of their love to let their children have what they demand and do as they please." Jones, 1914:47*
2. *"Because their childhood is so short, they learn to make the most of its precious moments. They play outdoors from morning till night, covering themselves with dirt from head to foot. Nobody interferes, nobody calls them to the wash-basin. They enjoy themselves to their heart's content, while their parents look on and smile indulgently." Knapp &Childe, 1896:69*

Un aspecte que crida l'atenció en els TLINGIT és que semblen reactes a demostrar afecte o emocions en àmbits públics,

1. *"neither the father nor the son showed any sign of emotion. Nevertheless small children are cared for in a kindly, even a tender, way." Krause, 1956:110*

Quant als àmbits de relació hem vist, en la informació consultada, com les interaccions es desenvolupen majoritàriament en àmbits familiars informals.

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Ja hem vist en les referències anteriors com les sancions són emprades per modificar el comportament dels més joves, com també hem anomenat com qui més sovint la practicada pel pare o pel germà de la mare, agents amb més elevat grau d'autoritat,

1. *"Veniaminof states that the children receive corporal punishment only when they refuse to go into the cold water in winter." Krause, 1956:110*

En els mecanismes d'enculturació incloem els vehicles emprats per la transmissió dels coneixements culturals, en aquest cas les referències trobades ho fan sota dos aspectes, la transmissió oral,

1. *"After the bath the boys had food and then the uncle spoke to them about manners, customs, and the history of the clan. The rest of the day was taken up with the boys watching the domestic activities of the older men. Special evenings were set aside for the telling of myths, and for the explanation of the sacred clan emblems." Oberg, 1937:27*
2. *"At puberty, girls were put behind a screen for as long as four months to one year. (...)During this time her mother taught her songs, legends, manners, and the duties of a woman. No man was permitted to see her,..." Oberg, 1937:18*
3. *"... and the stories are therefore told to teach children proper respect for animals as well as to instruct them in sib history." deLaguna, 1954: 18*

I la imitació del que fan els més grans,

1. *" Children are early instructed in the art. It is a common sight to see little girls of five or six sitting on the edge of the mother's blanket, struggling with the intricacies of warp and woof, and interrupting her every moment to unravel the tangled strands." Emmons, 1903:239*
2. *"Children began to learn practical skills by watching and imitating their elders." deLaguna, 1954:512-A*

Ja hem assenyalat quines són les principals activitats infantils, si més no les que ocupen la major part del seu temps, són l'alimentació, el joc i les tasques "econòmiques" que comencen a desenvolupar ben aviat. La majoria de les fonts consultades ens ofereixen informació sobre l'alimentació infantil, en aquest cas els TLINGIT deixen de mamar per passar a alimentar-se exclusivament dels aliments propis dels adults als quatre anys,

3. *"The nursing period is very lengthy. (...)it might even go into the fourth year." Krause, 1956:152*

4. *"There are only two regular meals for the day--breakfast and dinner. Children eat whenever they can, which is most of the day."* Oberg, 1937:99

Realitzen altres activitats i ben aviat desenvolupen moltes habilitats en la caça.

5. *"Children used to amuse themselves also by catching humming birds on gummed blankets and by enticing bats to a torch waved back and forth, where they were knocked down. Birds were shot with both sharp and blunt-pointed arrows."* Swanton, 1908:445

Pel que fa al treball o tasques pròpiament desenvolupades pels adults i que els infants comencen a practicar, tenint en compte la seva edat, sexe i fortalesa; la informació recollida és molt àmplia,

6. *"Children also performed their share of the light tasks, such as the guarding of the fish racks and the fetching of wood and water."* Oberg, 1937:134
7. *"...the boys as helpers for their fathers who early start to train them in all manly occupations, while the girls help their mothers."* Krause, 1956:109

El que queda palés és que els nens realitzen les activitats pròpies del homes i les noies les relacionades amb les desenvolupades per les seves mares.

Un aspecte important a tenir en compte és la **separació** de nois i noies a l'hora de jugar, pel que veiem existeix la **segregació** en determinats jocs, segons edat i sexe.

1. *"The girls play with their dolls and toys of all kinds, and the boys play ball, marbles, fly kites and indulge in all kinds of childish games. Coasting and skating, (...) roller-skating (...) dancing."* Jones, 1914:206
2. *"There are, besides; such a number of games for the big children to play, together is they choose, or boys and girls separately."* Knapp & Childe, 1896:71
3. *"...little girls, at any rate used to play jumping games to see who could jump the best."* deLaguna, 1954: 515-A
4. *"Ball is played by the children as well as by adults."* Krause, 1956:113

Pel que fa a l'activitat en que més temps gasten els nois i noies, les referències que trobem són sovint la descripció dels jocs més practicats; que pel tema de la recerca recullo en la seva totalitat,

1. *"In one game which is often played by the young people in the village, two groups oppose each other and toss a thick leather ball back and forth, the object being never to let it touch the ground"* Krause, 1956:113
2. *"Q!uxiyiya'gu ('hiting-the-wild-celery-head'). just before 'wild celery' of a certain kind goes to seed its head is cut off, placed on the ground, and surrounded by short pieces of the plant. Then the boys form sides and try to spear the wild celery head with short sticks. if one succeeds his side wins, and if he hits*

a piece of celery he takes it over, but if he misses he loses his arrow."

Swanton, 1908:445

3. *"Q!e'da. Four rolls of wild grass about 3 inches in diameter but of differing lengths are twisted, and four corresponding ditches are made in the ground to stop them. Then boys form sides, and, while one starts the grass rolls forward, the opponents, standing some distance back from the latter, try to spear them with short sticks before they reach the trenches. The other side rolls in a similar manner, and then they see which has made more hits. The side which has come out ahead receives as many sticks from its opponents as it has made hits; the game is 20 points." Swanton, 1908:445*
4. *"Squirrel game. Apole is set up and a stick fastened at the top of it at right angles, so that the two have the shape of an inverted L. At the outer end of the second stick a figure is fastened supposed to represent the squirrel, and the boys shoot at this side with sharp arrows. Generally the boys of the Raven clan play against the Wolves." Swanton, 1908:445*
5. *"...the most popular of their own games is what they call "ha-goo" (come here!). they choose sides, having from ten to twenty or more on a side. Each side chooses a leader, who is given a flag. This leader stands out in front of those on his side. then the name of some one of the opposite side is called out with the invitation- "Hagoo"- to come and take away the flag without smiling if he can possibly do so.. When he approaches to take the flag they do and say all sorts of funny things to make him smile. (...)...They try to pull over the entire opposite side, and the side which succeeds in doing this is the winning one." Jones, 1914:206*

No oblidar-nos d'altres aspectes referits a les activitats infantils, variables del tipus nombre de participants, lloc de realització, etc. , que si bé en trobem algunes referències no és el més habitual.

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

Els **subjectes infants-objectes d'enculturació** als que ens referim són els protagonistes d'aquesta recerca, cal però puntualitzar que en qualsevol procés que impliqui interacció existeix la possibilitat de doble direccionalitat, i possiblement els **agents** esdevinguin en certs moments subjectes-objectes d'enculturació, tot i que la direcció principal i més forta seria la inversa.

Comencem tractant el tema de la ideologia, la cosmogonia existent envers què és ser un nen o nena, què s'espera d'ells i elles. Pel que fa a ells és ben il·lustratiu el següent paràgraf, sobre les creences i justificacions de certs comportaments o fenòmens culturals,

1. *"At the age of ten a boy is taken into the house of his maternal uncle. There is a feeling among the TLINGIT that the boy would be spoiled and become a "sissy"*

if left with his father and mother. In his uncle's house, he is taught to shift for himself, he mingles with other boys, and becomes a man" Durlach,1928:37

2. *"They must give (adolescent boys) unconditional obedience to their parents but specially to their maternal uncle from whom they will inherit and to whom they stand in closer relation than to the father..." Krause, 1956:110*

Tornem a observar en aquestes referències les **diferències entre nois i noies**,

1. *"Daughters, on the other hand, always remain with their father and mother until they are given in marriage. A daughter also is put through careful training in domestic activities and in social and ceremonial deportment. The higher the rank of a girl, the less work she will be required to do, and the more important will be her ceremonial duties" Oberg, 1937:21*
2. *"Within the housegroup a nephew had the right to use his uncles tools and weapons without asking his uncle's permission, although he was expected to do so." Oberg, 1937:28*

El rol faria referència al que s'espera que facin, les **reaccions** que són suposades han de tenir, des de **passius a contestataris, dependents o independents...**

1. *"Or a child may run away from his family because of a family quarrel" Olson, 1967:82*

L'estatus ve sovint marcat per **ritus de transició** que assenyalen el pas d'un estatus a un altre. Els **TLINGIT** comencen a ser reconeguts com adults en la pubertat i això es veu reflectit en aquestes cerimònies, en el cas dels nois aquest canvi d'estatus vindria definit pel pas a viure una temporada amb l'oncle matern i en el cas de les noies per la reclusió quan apareix la primera menstruació,

1. *"At the beginning of puberty a girl is secluded as unclean and, like the woman about to be confined, is put in a little hut of branches. (...) During the whole period of seclusion the girl was not allowed to leave her narrow and dark prison except at night and then only when fully covered. (...) Only her mother and her slave or her nearest female relatives were allowed to visit her and bring her food." Krause, 1956:153*

3.2.2.- AYMARA

3.2.2.1.-Introducció a la cultura

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Amèrica del Sud

Àrea cultural: Andes

69O-16S

Codi OWC: SF 05

Estan majoritàriament localitzats a l'altiplà de Bolívia i Perú, centrats en el llac Titicaca. La seva distribució al Perú s'ha anat gradualment contreient a causa de l'expansió dels Indis Quechua, especialment però no exclusivament, durant els temps de l'Imperi Inca.

POBLACIÓ

Igual que amb altres grups, la Conquesta Espanyola va provocar seriosos efectes en la població d'aquest grup. Epidèmies, guerres i explotació colonial van fer disminuir la població. Mentre molts autors suggereixen que el decreixement de la població s'ha detingut i potser fins i tot, la tendència seria la inversa en els darrers temps, els moviments demogràfics són difícils de concretar en tant que, existeix una llacuna pel que fa a aquest tipus d'informació. El 1987 hi havia al voltant d'un milió vuit-cents mil **AYMARA** a Bolívia, constituïen el 23% de la població total, amb uns 300.000 al Perú (Ethnologue, 1988: 77-81)

CONTACTE CULTURAL

La història dels **AYMARA** s'ha caracteritzat per suportar les pressions de grups dominants. Abans de ser conquistats pels Inques al voltant del 1430, es creia que estaven organitzats en un seguit d'estats independents o subgrups, els quals probablement eren també grups dialectals. La seva incorporació a l'Imperi Inca va tenir com a resultat un important grau d'aculturació Inca fins a la Conquesta Espanyola, començaments del 1535. Des dels voltants del 1820 fins el temps present, els **AYMARA** han estat sota el control de les Repúbliques de Bolívia i Perú, i les pressions per l'occidentalització han estat contínues. Molts canvis dramàtics han succeït en els darrers 25 anys, i és que ambdós governs de Bolívia i Perú han endegat programes de desenvolupament rural, reforma de la terra i la incorporació de la població indígena a la nacional.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

La majoria dels **AYMARA** són dependents de l'agricultura com a part de la seva subsistència. Una varietat de collita creix, la més important són les patates, quinoa, i civada. Les variacions regionals en les principals collites segueixen les variacions en el medi. La producció animal és una activitat secundària, amb corders, llames, ramats i les alpaques essent els animals domèstics principals. En algunes àrees del llac Titicaca la pesca esdevé l'activitat dominant.

PAUTES D'ASSENTAMENT

Ciutats o aldees compactes, comunitats amb una marcada tendència a l'endogamia local.

En les darreres dècades s'han produït importants canvis en l'estructura i activitats econòmiques. Prèviament als programes de reforma de la terra, la majoria de les terres de l'altiplà estaven en les mans de posseïdors de grans extensions (hisendes o latifundis). Molts **AYMARA** depenien d'aquests estats i canviaven el treball o les collites per usufructuar els drets a treballar les terres. La naturalesa explotadora del sistema d'hisenda és ben documentat en la literatura llatinoamericana. Altres **AYMARA** vivien en

comunitats lliures, on eren els posseïdors de les terres, però van ser subjecte de usurpació per part dels latifundistes.

ORGANITZACIÓ DE LA PROCREACIÓ

La forma més comuna d'unitat domestica es la família patrilocal extensa. La composició d'aquesta unitat canvia amb el temps. Les filles tendeixen a casar-se fora, mentre que els fills acabats de casar tendeixen a residir amb el seus pares fins que poden establir-se per separat. Tradicionalment, les noves cases eren construïdes en terres ofertes pels pares, però l'incrementat accés a economies alternatives ha retallat el període de dependència i ha incrementat la residència neolocal. La cooperació econòmica entre els membres de famílies extenses es usual, però la interdependència es variable, aquests canvis son el resultat dels canvis en les activitats econòmiques i del sistema de tinença de terra.

L'èmfasi patrilineal en les relacions de parentiu del **AYMARA** sembla que han experimentat un canvi en la bilateralitat. Els llaços de parentiu fictici estan formats a traves del *compadrazgo*. Aquests llaços poden ser horitzontals (entre iguals) o verticals (lligant el pobre al ric i traspasant límits ètnics).

Està prohibit el matrimoni en aquells relacionats per *compadrazgo*. La forma tradicional del matrimoni, on els pares fan arranjaments elaborats ha disminuït, mentre que el rapte ha esdevingut la forma mes comuna. La monogàmia és la regla, però hi ha una espècie de matrimoni en període de prova, mentre el qual la parella viu plegada abans de passar per la cerimònia formal de casament. El matrimoni marca l'edat adulta; després del matrimoni un home pot participar en els processos de decisió de la comunitat. L'infanticidi i l'avortament estan mal vistos però son practicats.

ESTRUCTURA SOCIAL

La organització social dels **AYMARA** és altament variable, s'ha anat adaptant a l'economia local i les forces polítiques.

L'organització de la comunitat i els lligams amb el govern nacional un altre cop son variables. Hi han diferències entre i al llarg de les comunitats del Preu i Bolívia, comunitats-hisenda, comunitats-ex-hisenda i comunitats lliures, i ciutats i pobles.

CERIMONIES I CREENCES RELIGIOSES

Les creences que practiquen el **AYMARA** son una barreja de trets **AYMARA** y Quechua amb elements derivats dels missioners cristians. La imposició del catolicisme espanyol va ser el més poderós i el més influent dels esforços de conversió, però també es noten fortament les irrupcions del missioners protestants al llarg del segle XX. Els trets aborígens inclouen creences en l'esperit de la naturalesa. Mags que ho esdevenen sent "cridats per Deu", servint com a mediadors amb el regne sobrenatural realitzant rituals màgics.

Els rituals privats i les festes marquen els moments mes importants de la vida, essent els mes importants el baptisme, la primera tallada de cabell, el matrimoni i la mort.

La literatura etnogràfica sobre els **AYMARA** pot ser dividida espacialment entre les fonts que es centren en el Perú i les que es centren a Bolívia. Aquesta divisió reflecteix importants diferències entre aquests dos països, en termes de lligams polítics i política governamental, que afecta els **AYMARA**. La literatura pot també ser dividida temporalment, centrant-nos principalment en dos períodes, de 1900 al 1942 i els 50 i 60. Aquest aspecte temporal és important, en dos aspectes: des del punt de vista de la política governamental envers els **AYMARA** i també en relació als canvis en els interessos i mètodes etnogràfics.

3.2.2.2.- Registres d'enculturació i joc.

AGENTS ENCULTURADORS

Les dones esdevenen les principals agents enculturadores dels més joves, com a mínim durant els primers temps de vida, són les que mantenen un contacte més estret amb les criatures, evidentment des del moment del naixement.

1. *"Infants are continually with the mother during the nursing period, and are taken to the fields, to market, and to fiestas." Tschopik, 1946:550*
2. *"The child is first put to breast from six to 12h hours after birth, and is thereafter in almost constant physical contact with its mother..." Tschopik, 1951:163*
3. *"...babies are tightly bound with a belt until the age of 8 or 9 months, and are carried about slung in a cloth on the mother's back." Tschopik, 1946:550*
4. *"Mothers and grandmothers with children may also leave the house at 5 a.m. or a bit late to herd up in the hills (...) and return by 5.30 or 6 in the evening." Buechler & Buechler, 1971:26*

La mare, però no és la única agent reconeguda, i trobem informació sobre els pares en particular i sobre els rols que desenvolupen,

1. *"Parents teach their children the skills necessary for life in the community..." Buechler & Buechler, 1971:25*
2. *"Parents and siblings frequently fondle and play with infants. No infant is ever permitted to cry for very long. Buechler & Buechler, 1971:24*
3. *Parents in turn are supposed to be loving, concerned, and protective. Parental love is shown by giving one's offspring food and nice clothes." Buechler & Buechler, 1971:25*
4. *"...they protect and indulge them, and try to protect them from harm. In the first years the child develops freely; his parents know that life is extremely difficult for them, for which reason they let the children develop freely in spite of their poverty; these will be their only happy years." Bouroncle, 1964:86*

Pel que fa a rols, sembla que qui és l'encarregat d'aplicar les sancions és el pare,

1. *"Although the father plays a relatively unimportant role in early socialization, he later becomes the principal disciplinarian of the family. (...) Since obedience is demanded and taken for granted, "good" behavior is largely unrewarded in any positive sense, but is accepted as only natural and fitting."* Tschopik, 1951:165

L'altre grup que també actua com a agent enculturador i que ja hem trobat en altres casos són els germans més grans, que sovint es fan càrreg dels més joves,

1. *"Accompanied by older siblings, the first herd pigs and only after that are they entrusted with sheep"* Buechler & Buechler, 1971:25
2. *"While herding is their major contribution to the economy, children six years and older also help to take care of younger siblings, in the fields, or with the cooking, even younger children carry water jugs or tin cans from wells or the lake to their hmes for household use, sometimes over considerable distances."* Buechler & Buechler, 1971:26

I alguna, mínima referència, a l'àvia (no sabem si materna o paterna),

1. *"Babies are cared for aminly by their mothers until about two years of age. Others may help, especially the grandmother, aunts and sisters. Babies are kept swaddled tightly when they are not nursing so that their movements (except for their arms) are restricted severely."* Hickman, 1964:50

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Quant a les estratègies desenvolupades en la transmissió d'habilitats, normes i actituds culturals, trobem referències sobre sanció i encoratjament, relacionat aquest darrer amb els premis,

1. *"An AYMARA baby is usually not stimulated to walk, (...) When his parents are present and unoccupied, they may speak words of encouragement, but there is little positive expression of pride or satisfaction on their part in the baby's achievement."* Tschopik, 1951:164
2. *Physical punishment, although infrequently employed, tends to be severe and is meted out in the heat of anger.(...)Shame is also employed to promote good behavior, and child is repeatedly told that "people" will disapprove if he fails to conform. In addition, AYMARA parents threaten, tease and ridicule."* Tschopik, 1951:165
3. *"Discipline of the growing child is centered within the family circle, with the father performing the role of chief disciplinarian and possessed of autocratic powers."* Tschopik, 1951:171-A

4. *"Children is ridiculed to the amusement of adults and are often given derogatory nicknames to promote good behavior" Tschopik, 1951:171-A*

En el punt sobre els vehicles d'enculturació emprats es refereixen a la imitació de les tasques desenvolupades pels adults,

1. *"Children of both sexes imitate adults in play. For instance, one day one of us saw a little girl of three digging a furrow with a toy hoe in perfect imitation of her mother who was working next to her.(...) a little boy and a girl were imitating flute players in a fiesta by making the sounds and the appropriate gestures." Buechler & Buechler,1971:27*
2. *"...girls learn agricultural tasks such as planting, weeding and harvesting, cooking,weaving, spinning, and marketing from their mothers. Fathers enlist the aid of their sons in working the fields, sewing by hand and machine, knitting sweters, and making nets. (...) They also fish along the shore with small hand nets" Buechler & Buechler,1971:25*

En aquest cas les activitats de subsistència desenvolupades pels més joves, tenint en compte la diversitat de informació, començarien entre els 3 i sis anys, però en casos que no representen a la majoria,

1. *"At the age of three children begin to do small tasks around the house." Hickman, 1964:50*
2. *"Herding, by and large, is an occupation of women and children; small children of five years and under herd lambs and baby pigs." Tschopik, 1951:156*
3. *"By far the child's most important economic contribution to the family's income is herding. Children begin to herd by the age of four or five." Buechler & Buechler,1971:25*
4. *"... in the information collected we find that in minors of nine years, 3.2% of the boys and 4.1% of the girls are already working actively." Bouroncle, 1964:48*

Així el vehicle de transmissió seria el de imitar les activitats del adults,

1. *"All play is not, of course denied small children, but they are encouraged to imitate useful adult activities in their games." Tschopik, 1951:165*
2. *"When the child is a year and half old, it is given mashed boiled potato after it has nursed, and is gradually fed more solid food." Tschopik, 1946:550*
3. *"The few games are confined principally to children. Gambling is unimportant, although samall boys occasionally bet portions of their lunches while herding livestock. Girls and boys imitate such activities of their elders as marketing, trading, housekeeping and dancing. Girls play with stuffed rag dolls and learn to care for children in this way." Tschopik, 1946:553*

Quant a la manera en que es desenvolupen aquestes activitats, sembla que l'aspecte més considerat és la **segregació per sexe**. Sembla per les informacions que aquesta es produiria en una etapa posterior a una en que no existiria segregació, o com a mínim aquesta no s'observa,

1. *"There are no formalized boy's gangs or girls' " Buechler & Buechler, 1971:28*
2. *"...ther is no rigid segregation of the sexes, boys and girls play together freely and uninhibitedly. There appear to be no taboos against boys playing with girls' toys, or vice versa, and in adult life there is not rigid division of labor along sexual lines." Tschopik, 1951:167*
3. *"Until the age of ten, boys and girls play together although a number of games are exclusively for one sex. Even though children do have friends of the opposite sex, their "best friends" are always those of the same sex" Buechler & Buechler, 1971:26*

Troblem recull de jocs, en els que ens són oferides les seves descripcions, tot i que el tema del **nombre de participants els llocs on es juga**, etc. són aspectes que no són tractats, i sí els **critèris d'elecció de companys de joc**,

1. *"The game of q'arumina is played by little boys and girls who are watching the sheep. It consists in rolling down a hill together i each other's arms, and some informants say that such hills were the site of their first love experience. " La Barre, 1948:127*
2. *"Common herding experience and similarity in age are two important considerations in the choice of playmate. Playmates may be kin or nonkin, neighbors or children from another section of the community" Buechler & Buechler, 1971:26*

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

S'espera que els infants **AYMARA** compleixin amb unes **espectatives de caràcter**, són els valors que intenten transmetre's en els **processos d'ensenyament-aprenentatge**,

1. *"Compi families expect their children to be quiet, hardworking, polite and controlled. Buechler & Buechler, 1971:25*

Els **canvis d'estatus** es van produïnt a través del transcurs de la vida infantil i venen marcats per certes accions, el **pas d'alletament matern a menjar sòlid**, l'aparició de certa **autonomia** en el desenvolupament de tasques,

1. *"At two years of age the child is weaned abruptly" Buechler & Buechler, 1971:24*
2. *"At the age of six the child begins to receive more responsibility, usually that of having full charge of the animals while they pasture. By the age of ten field work*

has begun and the child is considered able to do almost any work an adult can do, giving due regard to size and strength." Hickman, 1964:52

3. *Mothers do try to prevent their children from crawling but a child is expected to sit at eight monthes, walk and give notice of its toilet needs at one to one and a half, and to speak "properly" at two." Buechler & Buechler, 1971:24*

Algunes vegades el **canvi d'estatus** està ben remarcat per algun tipus de **cerimònia ritual** reconeguda per tothom,

1. *"At about 2 years, a child's hair is cut for the firs time in a special rite" Tschopik, 1946:550*
2. *"...sattakha; its used in training children to become adults. When a boy or a girl reaches his seventh birthday, his father sets aside a border row in the potato fields for him. This row the child himself harvests and the product becomes his personal property. he may sell it in the market, and commonly does so to buy clothing and toys." Carter, 1965:51*

Pel que fa a la **ideologia** al voltant **dels infants**, el que d'ells s'espera, com són considerats, què poden i no poden fer,

1. *"...the AYMARA is ordinarily reared as a dependent well into adulthood and is schooled throughout early life in blind obedience towards parents, elders, and Mestizos.(...) the child is taught to obey without hesitation." Tschopik, 1951:182-A*
2. *"The child soon discovers the futility of protest and becomes reticent and passive. Ingratiation and placation towards the parents (and towards others) are then appropriate tactics (...). When parental anger is aroused, children attempt to placate their parents, and the small earnings of youngsters are not infrequently spend on presents of bread, alcohol, and coca for them." Tschopik, 1951:166*
3. *"At meals they receive less choice foods and are served last" Tschopik, 1951:166*
4. *"...children are forbidden to be out playing after nighfall" Buechler & Buechler, 1971:27*

3.2.3.- TEDA

3.2.3.1.- Introducció a la cultura.

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Circummediterrani

Àrea cultural: Sàhara

17E-21N

Codi OWC: MS 22

Els **TEDA**³ són gent que habita el Tibesti i els oasis de l'oest en les rutes de caravana Fezzan-Kanemi cap a la veïna Gatrum. El seu nom es tradueix com "la gent de la roca o macís". El macís del Tibesti es centra en la cantonada sud-est del Sàhara.

MEDI AMBIENT

El clima de la regió del Tibesti és d'abruptes fluctuacions de temperatura, llargues estacions sense pluja i de considerables variacions d'acord amb l'altitud. En general és extremadament àrid. A part dels animals domèstics, com gossos, ovelles, camells, cavalls i ases, la fauna del Tibesti inclou gaselles, antilops, "addax", "oryx", ovelles salvatges, estruços, xacals, llangardaixos, i molt petita presència de peix i aus d'aigua. Existeixen també varietats de serps verinoses i escorpins.

POBLACIÓ

La població **TEDA** en aquesta àrea està estimada en uns 12.000, uns 2.000 al sud de Fezzan, 4.000 a Kawar i uns 10.000 a Bornu i Kanem. Parlen una llengua del tronc independent del Sàhara Central, que només es diferencia dialectalment del dels Daza. Tots són musulmans, havent estat convertits durant el segle XVIII.

CONTACTE CULTURAL

La història tradicional dels **TEDA** ve marcada per la localització remota del macís del Tibesti, i els **TEDA** ho han utilitzat en el seu profit, guardant-lo com a refugi. A causa de la localització estratègica del macís en les rutes de caravanes, els Turcs, Àrabs, Italians i finalment, els Francesos han lluitat per ell, i de vegades l'han controlat. Aquest control polític, però no necessàriament s'ha de traduir en una significant influència cultural. Sembla que el grau de Islamització dels **TEDA** és l'efecte més important del contacte.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

Són principalment pastors, amb una important agricultura subsidiària quan és possible. No hi ha rotació de les plantacions, tampoc s'usa l'arada però, les terres són fertilitzades amb adobs animals i són

³ Sota aquest mateix nom s'hi inclouen diversos grups humans: **TEDA**, grup de pastors sedentaris, Daza pastors nòmades, Kawar agricultors en els oasis, Kreda pastors nòmades. En el nostre cas recollim informació sobre els dos primers grups ja que per criteris de selecció ens interessen per la nostra mostra, nòmades i població més nombrosa.

irrigades. L'aliment bàsic, quant a plantes, és la palmera de dàtils, cultiven gra, llegums, arrels, fruites d'arbres.

Els camells i les cabres són els animals més comuns, els primers predominen en poblacions nòmades i els darrers en les sedentàries. La llet de cabres, ovelles i camells és un aliment bàsic de la dieta. Hi ha una mica de caça amb gossos i una presència considerable de recol·lecció de fruits salvatges i llavors.

DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL

Els homes cacen, pastoregen camells i comercien, el comerç de caravanes amb Fezzan està controlat pels TEDA, i estan conduïdes per Àrabs de Fezzan i Cyrenaica. Les dones són les úniques que pesquen, agafant petits peixos en estanys. La majoria dels treballs agrícoles són realitzats per esclaus.

PAUTES D'ASSENTAMENT

En general les comunitats són molt petites, mai més d'uns quants centenars d'habitants, i les vivendes són més aviat disperses que no pas concentrades. Per als dos terços de població que és sedentària, en la seva totalitat o en part, l'assentament és usualment ocupat només algun temps al llarg de l'any. De vegades alguns membres de la família es queden per cultivar les terres mentre la resta vaguen buscant pastura pels ramats, però el més habitual és que l'assentament resta desert excepte quan és visitat un parell de cops l'any per la pol·linització i recol·lecció de dàtils. En general hi ha dos tipus principals de casa. Els TEDA sedentaris viuen en cabanes circulars amb parets cilíndriques fetes de pedra i de vegades, de fang. El sostre és cònic fet de branques de diverses plantes subjectades per un pal central; al davant sovint hi ha un porxo cobert amb branques. Els TEDA nòmades viuen en tendes rectangulars o ovals, amb una estructura feta de branques d'acàcia o palmeres i cobertes per les fulles de les mateixes o ocasionalment per pells.

ORGANITZACIÓ DE LA PROCREACIÓ

La poligínia és permesa fins al límit Musulmà de quatre esposes, però és relativament rar en el Tibesti. Les co-esposes usualment provenen de diferents bandes i ocupen diferents vivendes, fins i tot, en diferents localitats. En el matrimoni es requereix preu de la núvia, es paga en forma de camells principalment, o altres animals.

Els TEDA viuen en famílies extenses patrilocal. El pare exerceix autoritat sobre els seus fills casats fins a la seva mort, en què la direcció de la família recau sobre el seu fill més gran casat, o sinó sobre el seu germà més jove. La residència és normalment patrilocal, ocasionalment neolocal. Existeix una tendència a exogàmia local.

ESTRUCTURA SOCIAL

Els TEDA es divideixen en patrillinatges que a la vegada constitueixen una quarantena de patri-clans. Malgrat alguns estiguin agrupats en certes àrees, de cap manera constitueixen unitats territorials. Varien en rang i estatus d'acord amb tradicions de temps de residència en el Tibesti, les condicions en

les que s'hi van assentar o reputació en la guerra. Les distincions entre aquests clans, en definitiva, es donen en termes de prestigi més que de poder.

Existeixen caps locals o caps de clan que exerceixen el govern local, aquests caps supremes s'anomenen dardai, i són triats en un sistema rotatori entre quatre llinatges nobles. A la vegada, està assistit per un consell de "grans".

3.2.3.2.- Registres d'enculturació i joc.

AGENTS ENCULTURADORS

La mare i el pare esdevenen els principals agents enculturadors, i aquest darrer és qui desenvolupa el rol autoritari, per tant qui dispensa les sancions o càstigs quan es produeixen comportaments no desitjats,

1. *"The father has a right to beat his son until the son's circumcision, the daughter until her marriage."* Kronenberg, 1958:43

És la mare qui, però, passa més temps amb els infants,

1. *"On the seventh day after birth, the children have their hair shaved except for a crest o a few tufts. The mother carries the hair, at night, to some hole or other into which the sun never shines. No one may see her do, this."* Kronenberg, 1958:21

Apareixen altres agents enculturadors, en tant que existeix una relació prou intensa com per que l'etnògraf la reculli,

1. *"It is often left in the care of a grandmother or aunt who keep it for about seven years, or until circumcision."* Chappelle, 1957:265
2. *"Old people and children often live together in the same squalid tents, the mats of wich one no longer takes the trouble to renew. There is nothing absolute about this and many children live with their parents."* Chappelle, 1957:265

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Pel que fa a les estratègies emprades en el procés, en el cas dels TEDA les trobem sobre sancions de tipus punitiu,

1. *"They are (els infants) rarely thrashed."* Chappelle, 1957:214
2. *"only the father has the right to correct the boys, and he makes use of it only until circumcision. The mother can trash her daughter until her marriage, then this right passes to the father who uses it chiefly if her husband sends her back home for misconduct. He can go so far as to kill her in case of adultery."* Chappelle, 1957:214

Les activitats que principalment desenvolupen els infants indica que fins als set anys aproximadament no es considera que han de començar a col·laborar en les tasques pròpies dels adults, per tant es pressuposa que abans, la seva única preocupació hauria de ser la de jugar....

1. *"From this time on (about seven years-old) the girls help their mothers crush the cereals, the date pits and the doum nuts, feed the fire with wood and carry little children; they even watch the herds of goats and sheep if they have no brothers to do this work." Kronenberg, 1958:22*
2. *"...it is assumed that a seven-year-old child is old enough to provide for itself." Kronenberg, 1958:43*
3. *"Children take part very young in the activities of the camp and are soon given responsibilities. The smallest ones who can scarcely stand on their legs watch over the young animals kept near the tent. (...) The bigger children set out to tend goats, while the older girls are on water duty and share in domestic tasks." Chapelle, 1957:216*

I els infants juguen, i en el joc queden reflectides diferències en les activitats desenvolupades segons gènere,

1. *"...(girls) play with other children or draw the groundplans of their wedding huts in the sand. If a festival takes place, the little girls form their own group that tries to dance like the grown up women" Kronenberg, 1958:22*
2. *"Little girls like the dance and gather in a circle, in the evening, to clap their hands and step rhythmically while singing in their shrill voices." Chapelle, 1957:216*
3. *"Boys like to wrestle, using either a clinch or extended arms. They also practice wielding the stick, the assegai and the dagger, and one sees very young children play dangerously with weapons under the indifferent eye of their mother." Chapelle, 1957:216*

I referències a jocs també en trobem on es procedeix a enumerar-los i com a molt fer la descripció d'algun dels mateixos,

1. *"The games listed here are played only by men; they are two-player games and games of solitaire. During the two-player games there is always a rather large circle of men sitting around the players and following the game with interest. Games usually take place in the early afternoon when the men gather at certain spots in the valley to chat and play." Kronenberg, 1958:132*

2. *"Other play seems freer, and challenges their skill and imagination. They build small tents, mould animals in clay; little girls make dolls of clay with wooden arms and legs." Chapelle, 1957:216*
3. *"...to wallow in the sand, creep behind girls to frighten them, sometimes to take one of them on their shoulder, pursued by a whole band of little girls, all this very entertaining." Chapelle, 1957:216*

Quant als àmbits en que es desenvolupa el **procés d'enculturació**, es fa referència a l'entorn immediat de l'assentament, tantmateix com es fan referències a l'aprofitament dels recursos que el mateix entorn ofereix,

1. *"The playing fields are simply drawn into the sand. The counters used are pebbles for on partner, dried camel dung for the other." Kronenberg, 1958:132*

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

Els **TEDA**, com qualsevol altre grup cultural, tenen un imaginari. una idea del que significa ser infant, què està permès que facin, com poden reaccionar i actuar davant la resta, ja siguin adults o infants,

1. *"The boisterousness of children is freely dissipated outside the tents; on the other hand, in the presence of their parents, they are calm and adopt a respectful attitude. But they know very well how to offer resistance, and the boys soon assert their personality vis-a-vis their mothers." Chapelle, 1957:215*
2. *"Children are taught to endure privations. to prevent them from becoming heavy eaters they are consistently refused any food between meals; if they beg to eat, they are given only milk.(...)Children make up for these privations as best they can, and the robbing of birds' nests, the trapping of birds, the gathering of berries, which are the privilege of their age, are not simple play" Chapelle, 1957:215*
3. *"One awakens in children a respect for food and things to eat, one reprimands gluttony, stealing food in the tents, and disgraceful conduct, forbidden acts, unseemliness, or what can cause harm. Except of that, they enjoy great independence." Chapelle, 1957:214*

Regles de comportament dels adults envers els infants i a la inversa,

1. *" If a father should beat a circumcised son, he must pay him compensation, exactly as though he had beaten a stranger." Kronenberg, 1958:43*
2. *"It is a serious offense to quarrel with one's mother. in such a case, the neighbors will help the mother. " Kronenberg, 1958:43*

3. *"...children-in-law may never speak to their parents-in-law and must go out of each other's way immediately. The rule is strictly observed..."*
Kronenberg, 1958:44

Creences sobre el naixement de criatures en relació al seu sexe.,

1. *"The attitude toward twins seems to be corrupted by Arabian ideas: "If both twins are girls, the door to Paradise is closed to the parents, for everything bad the children do God regards as wickedness of the parents, and girl twins always have a very evil way of life, for they have affairs with blacksmiths and slave." It is very favorable, however, to have twin boys or a twin couple."*
Kronenberg, 1958:43
2. *"...the birth of a girl is in principle less desirable than that of a boy. nonetheless, public opinion acknowledges that girls will remain closer to their parents and are less exposed than their brothers to violent deaths; it is best to have an equal number of children of both sexes."* Lecoecur, 1950:9
3. *"The parents are happiest if they have approximately the same number of boys and girls."* Lecoecur, 1950:57

Aquestes creences es tradueixen en pràctiques diferenciades segons siguin nenes o nens, tanmateix com el que s'espera en les seves relacions amb l'entorn i els adults,

1. *"Boys are nursed until their second year, girls for a year and a half"*
Kronenberg, 1958:20
2. *"In general, boys are preferred, but if, in a family, there are more girls than boys, the family will console itself by saying that girls are more attached to their parents and are less exposed to dangers."* Kronenberg, 1958:43

Canvi d'estatus, cerimònies. Noies,

1. *"At the age of about 12 years, after the first menstruation, the young girl changes her hair style. The girl already wears the ornaments and the costume of the women: the peplum supplementing a smaller cloth garment and covering the hair, with which she covers her mouth when a stranger looks at her."*
Kronenberg, 1958:22
2. *"piercing the lips of girls. This operation is performed simultaneously on several girls, aged about ten to twelve years, usually at the time of the date harvest. (...) for seven days the girls who were operated on remain in a locked hut..."*
Kronenberg, 1958:22
3. *"In general, most girls between the ages of eight and ten are betrothed."*
Kronenberg, 1958:25

Nois,

1. *"Circumcision of boys. The age of circumcision, according to my observation, is around the 15th year. (...) During this time his sponsors treat him like their son, his own parents remain in the background. on a thursday, the boy shaves his yokudi and if he is still intact, the circumcision must take place immediately thereafter, otherwise it is done on the following day." (aixequen tenda)."*
Kronenberg, 1958:23
2. *" This statement: "little boy, look up" and "man, look down" tells us that circumcision among the TEDA is a genuine ritual of transition, for the moment the cut is made, the boy becomes a man and must therefore also be addressed as such." Kronenberg, 1958:23*
3. *"The TEDA remember that formerly they delayed circumcision to the 18th year; this made the operation less dangerous, but nothing was changed with respect to the ceremony." Lecoœur, 1935:50*

3.2.4.- !KUNG

3.2.4.1. Introducció a la cultura

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Àfrica

Àrea cultural: Pigmeus i Khoisanides

21E-20S

Codi OWC: FX 10

El Kalahari és una depressió de la altiplà meridional d'Àfrica, entre 700 i 1000 metres més baixa que les terres altes que l'envolten, que forma una gran planura de sorra fina, vermellosa, grisa i blanca. No hi ha aigua superficial permanent.

MEDI AMBIENT

Nombroses depressions poc profundes concentren l'aigua durant breus períodes a l'estació humida. El clima és molt sec. La pluja és capritxosa, impredecible tant en la seva variació anual com local. La primera impressió de la regió és la d'una immensa planura on el cel domina el paisatge. Durant gairebé tot l'any cau un sol de justícia amb pocs núvols que mitiguin la calor. Les temperatures de l'estiu empitjoren degut a l'alta reflectivitat de la sorra (s'han registrat temperatures a la sorra de fins 72°C). Les temperatures de superfície sota els arbres o a cel obert difereixen fins a 30°C⁴. El règim climàtic combina estius calorosos a l'estació de les pluges (4 a 6 mesos) amb hiverns moderats sense pluges. Els !KUNG divideixen l'any en 5 estacions: les pluges de primavera, les principals pluges de l'estiu, la tardor, l'hivern i l'estació seca de la primavera.

El Kalahari no és un desert despulat de vegetació: la sorra permet una variada- però escassa- coberta d'herbes gramínies, herbes de fulla ampla, arbustos i arbres (l'arbre mongongo és molt important a la dieta). Aquestes plantes es salven de la sequera complementant els seus cicles reproductius durant l'estació de les pluges i permaneixent en vida latent a l'estació seca.

Malgrat la duresa del clima el Kalahari presenta una impressionant varietat d'animals que hi viuen: unes 50 espècies de mamífers (la rata, la mangosta-gemsbok, el kudu, l'"steenbok", el lleó, el lleopard, la guineu, la girafa, la zebra...), 90 espècies d'ocells, 25 de rèptils i 90 d'invertebrats proveeixen d'una sòlida base per a la subsistència.

POBLACIÓ

Fa uns 300 anys els !KUNG San habitaven la totalitat d'Àfrica del Sud. És impossible estimar el nombre d'habitants en l'època de l'arribada dels europeus.

El desert del Kalahari s'estén entre la República de Botswana (amb una població d'uns 24.000 San), Namíbia (11.500), la República d'Angola (4.000), Zàmbia i Zimbabwe.

---

⁴SILBERBAUER, *Cazadores del desierto. Cazadores y hábitat en el desierto del Kalahari*, Barcelona, 1983, pp.

CONTACTE CULTURAL

Avui dia ja no viuen !KUNG San a Sudàfrica com a conseqüència de la depredació territorial dels colons europeus. Al desert del Kalahari, els nou-vinguts varen ser en major part Bantús ramaders com els Herero. No van ser encontres sense violència, però el fenomen del genocidi no s'ha donat i en algunes parts del Kalahari s'ha desenvolupat una coexistència basada en l'intercanvi de bens i en matrimonis mixtes entre !KUNG i no-!KUNG. Al sud del Kalahari els !KUNG van esdevenir serfs dels Tswana. En aquest sistema semifeudal els !KUNG han treballat en les granges ramaderes i el treball domèstic. No hi ha dubte que els !KUNG han estat subordinats als Bantús, la discriminació encara continua al present, però en comparació amb els !KUNG San de Sudàfrica, els del Kalahari van poder sobreviure cultural i físicament, en part per les dures condicions de vida al desert. És important assenyalar que la major part dels !KUNG del Kalahari han estat mínimament afectats pel contacte amb europeus o altres grups africans fins anys recents. També és important destacar que els !KUNG del Kalahari no són refugiats d'altres àrees.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

Els !KUNG són caçadors-recol·lectors, (cacen animals salvatges i recol·lecten arrels, plantes i fruits). Aquest mode de producció no només inclou un art de subsistència sinó també la propietat dels factors de producció (la terra, el treball, les eines). La divisió sexual del treball és un element central en l'economia !KUNG: els homes cacen, les dones recol·lecten. Però no és una divisió del treball rígida, les dones també aporten considerables quantitats de carn amb la caça d'animals petits durant la recol·lecció i a l'inrevés, els homes recol·lecten tornant al campament si la cacera no ha estat fructífera. La tecnologia és simple, la propietat de la terra i els recursos és col·lectiva i compartir el menjar entre la resta de membres del grup segons el principi de la reciprocitat generalitzada és un fet central en la vida diària (regles per a l'accés recíproc als recursos).

PAUTES D'ASSENTAMENT

Degut a les variacions anuals i regionals dels recursos l'estructura dels grups dels caçadors-recol·lectors ha de ser suficientment flexible per adaptar-se a les condicions canviants. La mobilitat és una característica important d'aquest sistema de producció on la utilització de la terra i els seus recursos és extensiva.

La banda és la unitat social més gran dins la qual existeix una interacció econòmica i política sostinguda, oscil·len entre els 25 i els 85 membres. Una banda és una comunitat nòmada que ocupa i controla un territori i els seus recursos. Malgrat les bandes estan perfectament separades les unes de les altres i han de controlar les seves dimensions per adaptar-se als recursos del territori, no són comunitats tancades, les bandes presenten una marcada tendència cap a l'exogàmia local sense tenir l'estructura concreta dels clans. No existeix cap factor estructural clar que determini la procedència dels seus components.

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

Les llars !KUNG estan formades normalment per famílies independents o, només temporalment, per agrupaments familiars (més d'una família nuclear). Normalment una parella casada ocupa un únic allotjament amb els seus fill/es solter/eres. La residència postnupcial és uxoripatrilocal, és a dir, es resideix amb els pares de la dona fins després del naixement del primer fill, però després, la residència permanent és a la banda dels pares del marit.

La poligàmia és permesa però no és freqüent. La majoria dels matrimonis són monògams. El servei de la núvia està institucionalitzat, doncs el matrimoni implica una consideració material important.

La llar és el grup més estable i durador de la societat !KUNG. No es divideix quan la banda es dispersa a l'hivern i és la unitat bàsica de migració i formació de bandes noves. És la unitat de consum dels aliments que ha proporcionat la seva pròpia mà d'obra.

ESTRUCTURA SOCIAL

Les bandes són comunitats locals autònomes i políticament independents, obertes i igualitàries (no hi ha una estratificació social significativa). La dependència d'un sistema polític centralitzat inhibiria el procés d'adaptació ecològica de la dispersió de les bandes. Les decisions que afecten el conjunt de la banda es prenen a través de discussions en les que participen els membres adults.

Per entendre el material cultural que segueix és molt important mencionar quin tipus d'eines, materials i pràctiques són absents entre els !KUNG. Els !KUNG no fabriquen contenidors de cistelleria ni de ceràmica i les poques olles que tenen les obtenen dels Bantu mitjançant comerç. No cacen amb xarxes i no practiquen el pasturatge d'animals. No tenen armes de guerra i cap de les seves eines són modificades per lluitar. Quan lluiten amb algú altre ho fan estrictament amb les eines de caçar: l'arc i les fletxes, la llança i el bastó.

3.2.4.2.- Registres d'enculturació i joc.

AGENTS ENCULTURADORS

Pel que fa a qui són ens tornem a trobar amb persones directament vinculades familiarment al grup domèstic, és el cas de les àvies, que pel tipus d'activitats de subsistència es queden a l'assentament mentre la resta de joves i adults desenvolupen les tasques de manteniment, tornen a aparèixer els germans/es d'alguns dels progenitors.

1. "... My aunt brought me up; my father and mother brought me up; my grandmother brought me up." Shostack, 1981:62
2. "Also, since older people contribute less to subsistence than do younger adults, they have more time to play with their grandchildren. It is not surprising that children are willing to live with them or with other close relatives, especially during times of conflict with parents. As one young girl explained, "When I was a little girl, I lived with my aunt for weeks, sometimes for months at a time. I didn't cry when I lived with her; she was my second mother." Shostack, 1981:50

Sembla però que la gran oblidada és la mare, i les referències que es fan a ella són mínimes. Probablement el motiu sigui que no provoca xoc cultural, la idea de mare com cuidadora principal dels menors està molt interioritzada.

1. *"(Carrying). It is maximally nonrestrictive, leaving the arms and legs moving freely. It allows constant skin-to-skin contact between mother and infant. And it keeps the infant on the mother's side (hip) rather than on her back or front."* Konner, dins Lee & DeVore, 1976:222
2. *"...!KUNG tradition of multiple caretaking. Children often spend extended period with close relatives, ...)"* Shostack, dins Lee & DeVore, 1976:262
3. *"If it should happen that a child has neither his mother nor his father within reach, he is nevertheless under the informal but continuous surveillance of the remaining adults and adolescents who are taking the day off from work."* Draper, dins Lee & DeVore, 1976:205

Tot i que en el cas dels homes les referències també són poques, suposadament pel motiu contrari, si ens referim a la posició més propera als infants, i no en el tema de les activitats de subsistència,

1. *"!KUNG fathers-indulgent, affectionate, and devoted-also form very intense mutual attachments with their children. Nevertheless, men spend only a small fraction of the time that women do in the company of children, especially infants, and avoid many of the less pleasant tasks of child care, such as toileting, cleaning and bathing, and nose wiping."* Shostack, 1981:45
2. *"As he grows older, a hunter starts accompanying younger men on the hunt, helping them to learn the skills and knowledge he has accumulated during his approximately forty years of active experience."* Shostack, 1981:86

Trobem algunes informacions referides als rols desenvolupats envers la cura dels més joves, i el que sembla que fan, és intervenir el mínim possible; no sabem però si existeix **diferenciació** en els rols desenvolupats **segons sexe**, si s'espera que algun d'ells sigui sancionador per sobre de l'altre, ...: Les referències no deixen clar aquest tema, tot i que, també podria ser que no existís aquesta diferència i no es reflecteix per aquest motiu.

1. *"If adult supervision of children is informal and unobstrusive, it is by no means lax; adults are habitually cognizant of the emotional states and whereabouts of children. Parents are quick to stop aggressive interactions especially when they involve children of unequal ages."* Draper, dins Lee & DeVore, 1976:206

Passa el mateix en observacions fetes sobre l'existència de **motivació** o **potenciació** de certs aspectes, en aquest cas, el desenvolupament motor.

1. *"...the !KUNG parental attitude toward motor development. (...) They insist that a child not taught to sit, crawl, stand, and walk will never perform these behaviors, because the bones of his back will be "soft" and "not tightened together"."* Konner, dins Lee & DeVore, 1976:234

Però el **contacte entre mare-fill/a** esdevé com a clau del desenvolupament cognitiu i motor,

1. *"It is maximally nonrestrictive, leaving the arms and legs moving freely. It allows constant skin-to-skin contact between mother and infant."* Konner, dins Lee & DeVore:222

Val a dir, però, que en estudis comparatius sobre el mateix ítem, les conclusions a les que s'arriba estableixen que aquests infants desenvolupen aquests aspectes més aviat que els nens d'altres mostres, en el cas de l'estudi, els nordamericans, (Draper, dins Lee & DeVore, 1976).

Quant als **àmbits d'enculturació**, el context en que s'expressen les fonts són les del grup, la majoria de les observacions es realitzen a l'exterior, fora de les llars, i dins d'aquestes s'en fan algunes.

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Els adults !KUNG són poc donats a l'aplicació de **sancions** o càstigs als seus fills i filles,

1. *"Food is sometimes withheld as a form of punishment for wasting or destroying it, but such punishment is always shortlived."* Shostack, 1981:49
2. *"...the !KUNG are very lenient and indulgent with their children and rarely are observed using any form of physical punishment."* Shostak, dins Lee & DeVore, 1976:255

Tot i que no sabem si existeix una diferenciació clara entre els cuidadors quant al **rol**.

Una de les principals activitats que es desenvolupa a la infantesa és el **joc**, i trobem, en tant que amb qui més temps passa l'infant és amb la mare, per l'al·letament, és amb ella amb qui primer comença a **jugar**, és mitjançant ella que pot accedir al que l'envolta,

1. *"Most children are nursed for at least 3 years and sometimes longer if the mother does not become pregnant."* Draper, dins Lee & DeVore, 1976:215
2. *"The infant has constant acces to cosmetic and decorative objects hanging around the mother's neck, and often occupies himself in playing with them."* Konner, dins Lee & DeVore, 1976:222

Més tard és amb ella amb qui comencen a desenvolupar certes **habilitats**, com la recol·lecció, o la caça de petits animals, sembla que sense **diferenciació per gènere**,

1. *"Mother and I often went to the bush together. The two of us would walk until we arrived at a place where she collected food."* Shostack, 1981:94

2. *"IKUNG children have few responsibilities. They spend their time watching and participating in some adult activities and playing in small groups of children of different ages. For the most part, their games do not reflect a separate children's culture. They are usually imitations of adult activities: hunting, gathering, singing adult songs, trancing, playing house, and playing marriage."* Shostak, dins Lee & DeVore, 1976:267
3. *"Toy bows and arrows are typically given to small children, usually by children not much older than themselves. (...) Around the age of twelve boys are given their first quivers-with small bows and arrows-by their fathers, and begin to shoot birds and rabbits. They may also be taught to set snares."* Shostack, 1981:83
4. *"Once we left a pool of rain water where we had been playing and went to the little huts we had made. We stayed there and played at being hunters. We went out tracking animals and when we saw one, we struck it with our make-believe arrows."* Shostak, dins Lee & DeVore, 1976:265

Aquestes referències ens duen al tema de la forma d'aprendre, en aquests casos per imitació de les activitats dels adults, primer observant mentre acompanyen la mare i després posant-ho en pràctica amb el seu grup de joc. I qui forma aquest grup de joc? Són formats pels nois i noies de cada assentament, que no compta amb molts membres, però esdevé molt més fàcil el contacte amb tots els adults que hi viuen,

1. *"The average number of children per band was 5 girls and 7 boys ranging in age from infancy to 14 years. (...) As a consequence of such small total numbers, a child spends little time in the company of age-mates."* Draper, dins Lee & DeVore, 1976:202
2. *"But once he was older (el seu germà petit) and started to talk and then to run around, that's when we were mean to each other and hit and fought all the time. Because that's how children play"* Shostack, 1981:69
3. *"... but children under about 10 years stayed close to home and most often were inside the village circle in close association with adults."* Draper, dins Lee & DeVore, 1976:201

Quins jocs juguen, com i on ho fan?, ho fan en les proximitats de l'assentament, aprofitant els recursos dels voltants,

1. *"The game, called zeni, is played by both girls and boys; each player takes his turn alone. A feather is joined to a weight (a pebble or an uncracked mongongo nut) with a leather thong about 15 cm long. The player hurls the weighted feather into the air by means of a stick. When the zeni descends, the weight falls first. The feather flutters behind, in a downward spiral, acting as a kind of sail or*

parachute. The object is for the player to reach the zeni before it lands and to send it back into the air by hooking the stick around the leather thong and hurling it." Draper, dins Lee & DeVore, 1976:203

2. "One day, I went with the other children to play in one of the water pans. I carried my little brother Kumsa and when we got there, set him down to play near the edge of the pan. Then I went and played with the older children, nearby." Shostack, 1981:73
3. "I remember one time, when my friends and I found a snapping turtle. We had been swimming and splashing around in a water pan. We started to play with the turtle- picking it up and throwing it back and forth to one another." Shostack, 1981:100

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

Quant a aquests nois i noies, quines idees existeixen al voltant d'ells? Aquesta és l'explicació oferta pels **!KUNG** sobre el motiu pel qual es produeix el **deslletament**.

1. "The milk that remains in her breast is thought to belong to the fetus and not to the child. If the child continues to nurse, they believe that the life or health of either the child or the fetus may be endangered or that the infant will be born wanting to injure his older sibling." Shostak, dins Lee & DeVore, 1976:255

Quines s'espera que siguin les seves **actituds i reaccions** vers certs estímuls, què és el que es pot fer i en quines condicions i quan no.

1. "**!KUNG** children are discouraged from fighting, but anger is recognized as something they ultimately have to learn to handle themselves; children of comparable strength often resolve their own fights before parents become involved." Shostack, 1981:65
2. "**!KUNG** children are encouraged to respect their own needs and may refuse to do things they feel strongly enough against, even when the requests come from their parents." Shostak, dins Lee & DeVore:262

Si bé hem dit que en les activitats més trepanes no existeix **diferenciació per gènere**, les activitats dels adults sí es diferencien, i en les properes cites queda palès quan es comencen a produir i en quins aspectes.

1. "**!KUNG** children are late in being held responsible for subsistence tasks. The girls are around 14-years old before they begin regular food gathering and water and wood collecting.(...). Boys are 16-years old or over before they begin serious hunting." Draper, dins Lee & DeVore:210

2. *"!KUNG children of all ages shows tendencies for girls to be more in the presence of adults, more in the immediate village-camp vicinity, and less in contexts where there were only children than was the case for boys." Konner, dins Lee & DeVore:224*
3. *"Girls play more with infants of both sexes than do boys. There also appears to be a same-sex preference operating so that girls play more with girl infants, and boys play more with boy infants." Konner, dins Lee & DeVore:227*

Un valor amb molt alta consideració és el fet de compartir. valor estretament relacionat amb la reciprocitat que es dona en el repartiment de les peces de caça entre els membres del grup, que contribueix a la creació i manteniment dels llaços socials,

1. *"!KUNG boys and girls play together and share most games" Shostak, dins Lee & DeVore:267*
2. *"!KUNG children are encouraged to share things from infancy, because exchanging food and possessions is so basic to adult social interactions. Among the first words a child learns is "na" ("give it to me") and "ihn" ("here, take this"). "Shostak, dins Lee & DeVore:256*
3. *"There the meat will be distributed according to well-established rules of precedence. Everyone will receive a portion, directly or indirectly." Shostak,1981:85*

3.2.5.-ELS KHASI.

3.2.5.1.-Introducció a la cultura

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Euràsia Oriental

Àrea cultural: Assam i Birmània

92E-26N

Codi OWC: AR 07

Els **KHASI** viuen a la part nord-est de la Índia, al Districte de United **KHASI** Jaintia Hills, sota el control del govern de l'estat de Assam. Els **KHASI** pròpiament viuen al centre del districte, mentre que els propers esmentats Jaintia, habiten la part sud-est del Districte, i el afiliats Lymngam viuen a la frontera oest del Turó **KHASI**, a prop del Turó Garo. La geografia de les diferents àrees on viu aquesta gent es molt variada. Es un dels factors que ha contribuït a les diferències culturals, dialectals, econòmiques, de vida social i d'organització política entre aquests grups, tot i que comparteixen bàsicament la mateixa llengua i estructura social.

El **KHASI**, Jaintia i l'Lymngam son els tres dialectes mes extensos, amb variacions a cada un dels pobles. El 1842, l'escriptura va ser introduïda pels missioners Metodistes, que van aplicar l'alfabet roma al dialecte Cherrapunji del **KHASI**.

POBLACIÓ

D'acord amb el cens de 1951 de la Índia, la població total de **KHASI** en aquest districte era de 363.000 habitants. Els poblats **KHASI** estan situats entre turons per tal d'evitar els forts vents. A cada poble, es poden trobar els diferents camps de cremació, bosc d'arbres, el lloc del mercat, la casa del sacerdot del poble i la casa del cap del poble si es que hi viu en aquest poble. En el passat, alguns pobles s'agrupaven en un poble mes gran per motius de defensa. Avui dia aquestes viles s'han integrat a través de les escoles i els serveis públics.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

Els **KHASI** tenen una economia de mercat basada en l'agricultura. La majoria dels **KHASI** no tan sols participen en la producció de bens sinó que també participen en el comerç com a venedors, intermediaris... La majoria de les collites son de patates, blat de moro, mill i arròs. La patata va ser introduïda en aquesta àrea cap al 1830 per David Scott. A les terres altes dels **KHASI** hi podem trobar jardins de carbasses, albergínies, patates dolces, etc. La caça amb llaç i fletxa es una practica esportiva, i la pesca com a mitja de subsistència es pròpia dels habitants dels peus dels turons del sud. Als poblats **KHASI**, les dones porten botigues familiars. Els mercats es celebren en diferents llocs un cop a la setmana, a excepció del mercat de Shillong que s'obre diàriament. La utilització de paper moneda ha reemplaçat el sistema de bescanvi. Existeixen algunes arts industrials; algunes d'aquestes son especialitats d'alguns pobles, per exemple, la forja de ganivets i espases en alguns pobles de les terres

altes **KHASI**. La introducció de la màquina de cosir ha fet possible augmentar la producció de roba i vestits.

Arròs bullit i el peix sec són els menjars principals dels **KHASI**; la carn de vedella, el porc i el pollastre estan per sobre de les possibilitats de la majoria de la gent. L'ús d'estimulants com el whisky, el tabac i altres substàncies és comú.

PAUTES D'ASSENTAMENT

Els **KHASI** viuen en ciutats o aldees compactes organitzades en barris, districtes o llinatges localitzats exògams. En cada vivenda trobem una família extensa mínima.

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

En la societat **KHASI**, la descendència és matrilineal; una persona és un membre del seu matrillinatge des del seu naixement. El màxim matrillinatge és el sib i el matrillinatge mínim és el grup local de descendència o *iing*. En el passat, aquest grup s'extenia fins a sis generacions, avui en dia però, s'ha reduït fins a quatre. El terme *iing* també indica una família extensa, una família nuclear o una casa.

La unitat domèstica bàsica és la família nuclear, però aquesta unitat pot, temporalment, incloure altres parents. La residència neolocal és comuna avui en dia, tot i que tradicionalment la residència era matrilocal, uxorilocal o ocasionalment virilocal. El rapte passa freqüentment tant en els cristians com en els no cristians, però alguns **KHASI** encara prefereixen casar-se seguint la cerimònia tradicional. Altres característiques del matrimoni **KHASI** inclouen: la monogàmia, l'exogàmia de sib i la carència de preu de la núvia o dot. El divorci es pot produir per consentiment mutu. Tradicionalment, la filla més jove heretava totes les propietats de la seva mare; aquesta pràctica està canviant per incloure les filles més grans i també els fills.

ESTRUCTURA SOCIAL

El poble és la unitat bàsica d'organització política. Una assemblea d'homes adults del poble, i el cap elegit per aquesta assemblea governen el poble. Els 25 comptats **KHASI** probablement van sorgir per l'associació voluntària dels pobles. Els caps tenen funcions executives i judicials, però abans de que puguin actuar han de gaudir de l'aprovació d'un consell executiu.

Els llinatges estan classificats com a nobles, plebeus i servents. La majoria de la gent són plebeus. encara queden alguns llinatges de servents, i la gent que hi pertany han de desenvolupar certes obligacions a la casa del cap. Les posicions de sacerdot, cap del poble o estat i altres càrrecs només poden ser ocupades per membres dels llinatges nobles.

CERIMONIES I CREENCES RELIGIOSES

De totes les deïtats del panteó **KHASI**, el Deu i la Deessa sense nom són els més importants. Aquest deu és caracteritzat com poderós i misericordiós, tot i que passiu; la deessa és molt més propera a l'individu. Es practica l'adivinació llegint closques d'ou i entranyes d'animals. Es practiquen sacrificis per explicar i posar remei a l'adversitat. Els **KHASI** creuen en els dimonis, en els auguris dins la naturalesa, els

somnis i els nombrós i colors místics. Les cerimònies adreçades als avantpassats es duen a terme en els moments importants de la vida, matrimoni, divorci, etc. Molts comptats també tenen una religió estatal, en la qual la cerimònia Pomblang es duu a terme un cop l'any per assegurar la benedicció dels avantpassats per tot el comptat. Mols missioners estrangers han estat molt actius amb els KHASI, amb gran èxit. Els missioners Calvinistes i Metodistes van ser els primers en establir-se cap al 1832; els Unitaris, els Adventistes del Setè Dia, els Catòlics i altres els seguiren.

3.2.5.2.- Registres d'enculturació i joc⁵.

AGENTS ENCULTURADORS

No hem trobat referències a temes d'enculturació, i ni molt menys a qui desenvolupa aquestes tasques, pressuposem que perquè no va sorprendre no es van recollir dades, i que no va sorprendre perquè complia amb els esquemes establerts habitualment, la mare com a principal cuidadora. Ressaltar, però que no ho sabem, i que les poques referències no es sap qui és l'agent,

1. *"KHASIS highly prize the fruit of the plantain, which they give to infants mashed up."* Gurdon, 1907: 45

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Hi ha referències al treball infantil, no sabem en quina edat ni exactament quines activitats realitzen,

1. *"It is common for a boy to realize from ten pice to five aunas a day for his parents"* Hunter, 1897:248

Quant al registre joc, si trobem referències, que consisteixen en el recull i la descripció del desenvolupament del joc, no sabem qui hi juga, si hi ha segregació per gènere, edat...,

1. *"A very tall, thick bamboo is planted in the ground, and well oiled. A silver ornament, or a few rupees, placed at the top, reward the succesful climber."* Gurdon, 1907:57
2. *"Wrestling: two persons grasping each other's hands with the fingers interlocked, and then trying to push one another down."* Gurdon, 1907:57
3. *"...tug-of-war with a piece os stick, the two combatants placing their feet one against the other."* Gurdon, 1907:57

⁵ Hem de dir que amb aquesta cultura ens hem trobat amb un dels problemes que ja hem anunciat al llarg de l'informe, i és la gran variabilitat de fonts amb que ens trobem i el problema que els autors d'aquestes fonts no tenen perquè tenir els mateixos interessos teòrics que els posteriors lectors. Així per aquesta cultura ens hem trobat amb moltes fonts processades però amb categories buides, remetrem al punt.- de la pàgina.-

Tot i així formava part de la mostra triada i hem cregut oportú mantenir-la, si més no per demostrar les dificultats amb que hom es pot trobar en la consulta d'aquesta base de dades en particular.

4. *"... long-jump; high-jump, blind-man's buff; flying kites; pitching cowries into a hole in the ground; a game like marbles, only played with round pebbles and others."* Gurdon, 1907:57

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

Algunes referències a la ideologia transmesa, als **valors imperants en el grup**,

1. *" In the process of socialization and enculturation of the individual they learn that the individuals, the different social groups and the community at large are inseparable. Even from infancy a boy is infused with the idea that family comes first in regard, sub-clan second, and clan third."* Mukerjee, 1958:212

I a l'**estatus de les filles i fills**, entés el darrer terme en el seu significat més ampli,

1. *" ...the matrilineal system, the legal distinction between the first wife and the secondary wife does not affect their children's status and their property rights."* Nakane, 1967: 136
2. *" The children's social locus is determined by their mother. The children (particularly the youngest daughter) have the right to inherit their father's acquired property which is automatically under their mother's ownership."* Nakane, 1967:136

3.2.6.- ELS TRUK.

3.2.6.1.- Introducció a la cultura

IDENTIFICACIÓ I LOCALITZACIÓ

Regió cultural: Pacífic Insular

Àrea cultural: Micronèsia

152E-7N

Codi OWC: OR 19

L'atoló dels **TRUK** a les Illes Carolina Centrals de Micronèsia està localitzat a l'Oceà Pacífic.

MEDI AMBIENT

Localitzat a la zona tropical aquest grup d'illes que formen part de l'atoló **TRUK** experimenta petites variacions estacionals en el seu clima. La temperatura mitjana anual és de 26,7° C. i la humitat és d'un 83%. Tot i que les pluges són més fortes del juny a l'agost, no existeix un marcat contrast entre l'estació humida i la seca.

POBLACIÓ

Tot i que l'origen exacte dels **TRUK** i la seva filiació lingüística encara és un tema de debat, estan emplaçats dins la família de la llengua Austronèsia.

Els experts difereixen sobre la formació de la població i relacionat amb això sobre la població existent. Tots els autors estan d'acord en que la II G.M. va reduir la població nativa en uns 9.200 el 1946. El cens del 1968 estableix una població total d'uns 26.000 habitants, remarcant una notable immigració des dels EU.

CONTACTE CULTURAL

Descoberta per Alonso de Arellano d'Espanya el 1665, va tenir pocs contactes fins al segle XIX. Els primers contactes incloïen comerciants europeus, baleners i missioners. La intervenció cultural directa va ser limitada fins a finals de segle, quan alemanya va annexionar l'àrea i va introduir canvis, particularment en el marc econòmic i les relacions polítiques. El Japó va controlar **TRUK** del 1914 al 1945 i van introduir força canvis en tant que volien convertir l'àrea en un proveïdor-exportador cap al Japó. **TRUK** va servir tant com a base militar com a camp de batalla al llarg de la II G.M. Després de la guerra, **TRUK** va passar a formar part del districte **TRUK** de la United Nation's Trust Territory Of The Pacific Islands, l'administració del qual va ser assignada als EU. Avui en dia encara es manté aquest status.

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

Els mitjans de subsistència eren l'agricultura i la pesca. Els productes principals de la seva dieta incloïen força espècies de fruites del pa, bananes, cocos i taro, mentre que la canya de sucre, nyams, casaves,

mangos, papaies i altres fruites tropicals eren collites menors. El peix, mol·luscos, crustacis i tortugues eren les principals fonts de proteïnes, i eren extretes del llac i de les profunditats del mar per una gran varietat de sistemes, incloent-hi xarxes, preses i hams. Es practicava, però amb una importància relativa, la caça d'aus, la cria d'animals domèstics i la collita de aliments salvatges. Abans del període de contacte, els illencs **TRUK** mantenien relacions comercials dins de l'atoló i amb altres regions externes al mateix atoló. Aquest sistema de comerç de Micronèsia s'esvai després del contacte. Aquest contacte va alterar altres relacions econòmiques, ja que els europeus, japonesos i americans van introduir una economia de moneda, nous productes agrícoles i noves espècies animals, van incrementar la producció de bens exportables, especialment copra i peix, obrint les possibilitats del treball assalariat.

DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL

La divisió del treball en les tasques rutinàries seguia criteris de sexe. Els homes feien gran part del treball agrícola, alguns tipus de pesca, les tasques més dures de preparació dels aliments i la manufactura de estris per la llar, eines i utensilis. Les dones feien la majoria de la pesca, tenien cura de les criatures i de les tasques domèstiques rutinàries, feien alguns dels menjars, teixien cistelles, xarxes i ventalls de palma. A mes a mes existien els especialistes en arts com el de posseir el saber esotèric necessari per fer coses com construir cases i canoes, curar, navegar i treballar la màgia.

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

La tria de parelles matrimonials estava limitada per exogàmia de sib. La forma més comuna de matrimoni era la tria individual i l'arranjament patern. Un cop obtingut el permís de matrimoni del llinatge, la parella començava a conviure junta, habitualment amb el llinatge de l'esposa. Abans del naixement d'una criatura, el matrimoni era fàcilment dissoluble, però un cop s'havia produït el naixement existien pressions més fortes per mantenir el matrimoni. Es practicava el sororat i el levirat, però aquests costums van morir després del contacte. La poligínia i la poliàndria no estaven prohibides fins que els europeus van prendre el control de l'àrea, tot i que la poliàndria era rarament practicada.

ESTRUCTURA SOCIAL

La unitat fonamental de l'organització social **TRUK** era el llinatge, un grup de parentiu organitzat per descendència matrilineal. La autoritat dins del llinatge estava d'acord amb l'edat, recaient aquesta en el membre masculí de més edat. Aquests llinatges no només posseïen els drets de propietat, sinó que també formaven grups de treball cooperatiu. Els **TRUK** estaven localment organitzats en districtes polítics, que contenien més d'un llinatge. Cada districte tenia un cap, era un cap de llinatge al que se li reconeixien els drets de les terres del districte. Com a propietari titular dels terrenys, aquest cap rebia i redistribuïa els fruits de la terra d'altres llinatges, els quals tenien garantit drets d'usufructe provisional sobre aquestes mateixes terres. Aquesta redistribució es complia a través dels banquetes que el cap oferia quatre cops l'any.

3.2.6.2.-Registres d'enculturació i joc.

AGENTS ENCULTURADORS

Qui són, en primer lloc trobem les mares,

1. *"Day after day one sees women and girls walking to the places with their water containers in order to fetch the necessary water for the house." Bollig, 1927: 18*
2. *"During the first few weeks the child is fed almost entirely on demand and generally receives more favorable and consistent treatment than he will ever again enjoy. The mother is not expected to do any work until her strength has returned, and she spends all her time lying on the mat with her baby beside her, playing with and fondling him and feeding him whenever he is restless." Gladwin & Sarason, 1953:73*
3. *"Now, as later, no attention is paid to consistency in alternating the breasts or to the length of time one breast is sucked, so the child undoubtedly encounters some frustration in sucking a breast dry of milk." Gladwin & Sarason, 1953:73*
4. *"Young babies are generally bathed twice a day. In the early months, water will be heated for this purpose. (...) When the child can walk, it is carried to the spring by its mother when she goes to bathe. Except that the water is then cold the process is otherwise quite similar." Gladwin & Sarason, 1953:77*

Germanes grans,

1. *"It is not uncommon to see a girl of seven or eight carrying a small baby astride her hip and wandering about the houses of the village." Gladwin & Sarason, 1953:75*

Els pares en general,

1. *"... when the mother or another adult is not otherwise occupied, the child will be picked up immediately if it suffers mishap, fondled, kissed and cooed at until it forgets its disaster." Gladwin & Sarason, 1953:75*

Rol de les mares envers les demandes dels infants,

1. *"As the mother becomes more restless, she is less likely to satisfy the oral needs of the baby. If the baby cries, someone will come to it, but the response is not instantaneous. The baby may be allowed to cry for a minute or two. If the mother comes, and the baby stops crying when she begins to feed it, she may feed it only for a few seconds, become interested in talking to someone or wish to walk away to speak to someone, and put the baby down again." Gladwin & Sarason, 1953:73*
2. *"The mothers particularly seem obsessed with the fear that their children will drown. This fear is not entirely groundless for the life histories contain several episodes in which this very nearly happened, although I know of no case in which a child actually died in this fashion. Despite the parental admonitions, however, children by the age of six or seven and often before have learned to swim quite adequately and their movements are almost entirely unrestricted." Gladwin & Sarason, 1953:82*

Rol pares, són els proveïdors de menjar del grup familiar, i com en altres ocasions en aquest grup cultural també desenvolupen el rol disciplinari,

1. *"While the parents maintain in large degree their roles as providers (tempered, of course, by the ability of their children to contribute themselves) they almost entirely drop the role of strict disciplinarians. They may advise or even berate their children, and frequently do, but unless deeply angered do not strike them. It is a bitter humiliation for a youth to be struck by either of his parents and this very rarely happens." Gladwin & Sarason, 97*

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Àrees de joc,

1. *"One fairly distinctive feature should be mentioned as it is of great importance in the life of a growing child on Romonum: at the western end of the island, in Winisi, is a long sand spit whose soft sand makes an ideal playground and along one side of which is an admirable swimming beach. This sand spit is the focus of a great deal of the children's play activities on the island and is duplicated on few if any other islands of TRUK, although the children find perhaps slightly inferior favorite spots for play on all the islands."* Gladwin & Sarason, 1953:70
2. *"... until the child can at least crawl and preferably walk, she remains close to home almost all the time or carries the baby with her if she has to leave. At this age the child is carried in the arms."* Gladwin & Sarason, 1953:74
3. *"Fonding of small children is very common on the part of both men and women. They are picked up, bounced on the knee, kissed with sucking gesture of the lips, talked to, or just held; both men and women will also hold boy babies up above their heads and play with the baby's genitals in their mouths ..."* Gladwin & Sarason, 1953:75

Sembla que no hi ha estratègia referida al **procés d'ensenyament-aprenentatge**, sembla que es deixa que el nen o la nena vagi fent, i que aprengui d'una manera natural. Creiem que el més probable és que no s'hagi reconegut,

1. *"...but practically no attempt is made to train them not to urinate or defecate in the house, (...) the feces are simply cleaned up off the mat or the mother's legs or wherever they may be with no apparent concern."* Gladwin & Sarason, 1953:75
2. *"Later, when the child can walk he will be gently directed outside when he eliminates, about a lapse is not punished."* Gladwin & Sarason, 1953:75
3. *"...the ages of two and three practically all children had learned without the necessity of severe discipline to go outside the house to urinate or defecate, and by three or four were going on their own initiative to the benjo."* Gladwin & Sarason, 1953:81
4. *"With the understanding of speech, too, comes the exposure to deceit, shame, and fright. All of these are used by older people, adults or children, almost before the child can really understand the words, to discourage him from crying or to make him cease an activity the older person may find annoying."* Gladwin & Sarason, 1953:80
5. *"He sleeps when he wants, urinates and defecates when he wants, and can play with any object which comes to hand, or even his own genitals when he is small, without any protest from his parents. As he grows a little older and can move about, he again is not limited in his travels except by his own ability and volition."* Gladwin & Sarason, 1953:251
6. *"...the baby is simply expected to breathe spontaneously and if he does not no effort is made to induce breathing."* Gladwin & Sarason, 1953:71

Deslletament i alimentació sòlida.

1. *"...practically all children were weaned by the age of two and many when they were only slightly over one."* Gladwin & Sarason, 1953:77
2. *"Some children dislike certain of the adult foods; in these cases they will be given something else if it is available. Even before this time coconut water and the juice of sugar cane supplement the mother's milk for very small babies; sugar cane has to be prepared by the adult in his or her mouth until the child has teeth,*

but coconuts are soon drunk directly by the baby, albeit with a good deal of spilling. " Gladwin & Sarason, 1953:77

3. *"When weaning has been decided upon, the child will be fed solid food with more reliability than usual and picked up to discourage its crying, but this is rarely sufficient and positive steps have to be taken. these consist in making the breast uninviting by smearing the nipple with sticky black breadfruit sap or applying wild pepper to it, or both. The child learns with only one or two applications and ceases to attempt to nurse...(...) the combination of parental authority and the pangs of hunger combine to assure the ultimate failure of the child's resistance." Gladwin & Sarason, 1953:77*

Existeix la utilització del càstig físic.

1. *"The child suffers not only at the hands of his playmates but also in the beatings he receives from his parents and others for his misdeeds." Gladwin & Sarason, 1953:86*

Estratègia de deixar anar decidint els infants, anar fent fins que s'atura,

1. *"He sleeps when he wants to, and if he wishes to stay up at night to watch some activity of older people no one tells him it is time for bed. A child who is obviously very sleepy will, however, be told to go and sleep, with a tone which implies he should have had enough sense to have done this himself some time before." Gladwin & Sarason, 1953:81*
2. *"The child is also expected to come and eat when he is hungry; the adults in the household do not wait for the child before eating nor do they attempt to call him to eat unless he is close at hand. On the other hand, there is the feeling that the child should eat with reasonable regularity, and if he is absent for a long time playing he will often be reprimanded or punished" Gladwin & Sarason, 1953:81*

Fins als deu anys la única preocupació infantil ha de ser la de jugar.

1. *"Frances was not alone in playing a great deal. Until the age of ten or so practically all the waking hours of a **TRUK**ese child are spent in playing with his age mates." Gladwin & Sarason, 1953:81*
2. *"Boys and girls tend to play separately, although often at the same things, and the groups will be composed of children more or less all of the same age." Gladwin & Sarason, 1953:82*
3. *"They play together with children of opposite or the same sex without distinction; it is only at six or seven that the child joins play groups structured along sex lines." Gladwin & Sarason, 1953:255*
4. *"from the age of nine or so onward, he is expected to begin learning the adult tasks which he will have to undertake as an adolescent. Boys should be able to climb trees and perform the tasks of getting and preparing food; they should be able to fish, although they would not be expected to know all the various techniques they will later learn. Girls increasingly accompany their mothers and learn from them the routine tasks of washing, cleaning the house, cooking, and those fishing techniques used by women. " Gladwin & Sarason, 1953:92*

Constatem en les referències que es desenvolupen diferents activitats seguint **diferenciacions de gènere**; tanmateix la **segregació en els jocs** també es vehicula amb els mateixos criteris. On, amb qui i a què juguen els infants **TRUKESOS**,

1. *"At the outset this takes place close to home with other children of about the same age who live nearby, or simply alone in the sand near the house. But soon they range farther afield, joining other children the same age from other houses*

in that section of the community or following along with older children's play groups as they wander about." Gladwin & Sarason, 1953:81

2. *"As swimming is a major pastime for the older children, and the water is always close to these villages built just in from the shore, the smaller children are constantly lured to the beach. This presents one exception to the general parental unconcern over the hazards to which their children may expose themselves in their play." Gladwin & Sarason, 1953:82*
3. *"Guessing games are common, usually consisting in guessing which hole contains the shell, or (with the back turned) how many holes have been made in the sand." Gladwin & Sarason, 1953:83*
4. *"Make-believe, both in talk and in actual imitation of adult activities, is a favorite pastime." Gladwin & Sarason, 1953:83*
5. *"At night, the breadfruit may be real. Children ask their parents for breadfruit and fish, build fires on the beach, and roast their food. They eat it and sing songs in a falsetto voice but with surprising ability, finally trailing off home when sleep overcomes them or their parents come to find them." Gladwin & Sarason, 1953:83*
6. *"One night we decided to play on the sand spit. They told us all to bring breadfruit to broil. We were each to bring one or two ripe breadfruit -- only good ones, no bad ones. So we all brought them to the sand spit; the moon was very full and bright and there were lots of boys and girls." Gladwin & Sarason, 1953:174*
7. *"Then we started a tug-of-war. But before we started it was decided the boys and the girls would pull against each other to see who had to bring the breadfruit for the next night." Gladwin & Sarason, 1953:175*
8. *"I saw them all playing games -- racing, hopping, and baseball --" Gladwin & Sarason, 1953:201*

SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

Un dels temes que més es ressalta en les monografies és l'ansietat que viuen els **TRUKESOS** al voltant dels aliments, i els sentiments i valors que relacionen amb el menjar i la seva producció,

1. *"To the child, food=security=love." Gladwin & Sarason, 1953:235*
2. *"...most TRUKese babies continue this feeding for many months, and many of them do so until they are over one year of age. It is felt by the TRUKese that this tendency is very weakening to the mother..." Gladwin & Sarason, 1953:74*
3. *"When young people do produce food they are doing so as members of a lineage and they have to learn to share it as they will the rest of their lives." Gladwin & Sarason, 1953:98*
4. *"At all stages of his life the TRUKese individual is concerned with the problem of adequate food supply." Gladwin & Sarason, 1953:236*
5. *"...cultural definition of eating as being satisfactory only if there are both starch and protein foods available; children soon learn this and will join their parents in hunger rather than eat the breadfruit or manioc which is available, convinced that by itself this food will stick in their throats and, if swallowed, will not leave them satisfied." Gladwin & Sarason, 1953:250*

Quant al tema de la ideologia al voltant de la identitat dels infants i la concepció que d'ells es te,

1. *"The failure we have noted of adults to recognize small children as individual persons with their own needs and identities, however, would lead us to believe that in early childhood at least boys are not favored over girls. Although they are identified linguistically as "boys" and "girls," behaviorally they are simply*

"children," undifferentiated as regards sex, and only slightly differentiated on the basis of individual personality..." Gladwin & Sarason, 1953:239

2. *"Twins (nipue) are not rare on TRUK and are given a good reception." Bollig, 1927: 93*
3. *"The infant is essentially the plaything of adults and receives attention when they wish to give it, not when he wants it." Gladwin & Sarason, 1953:257*

4.- CORRELACIONS I EXPLICACIONS

4.1.- AGENTS ENCULTURADORS

En aquest punt el que hem fet ha estat una lectura transversal de cada una de les variables dependents, tenint en compte cada cultura i les variables independents, intentant extreure explicacions i correlacions sobre els punts plantejats en la investigació.

Podem distingir com a agents enculturadors principals a la mare i el pare, ens apareixen en tots els grups culturals, i és la mare la que més a prop està dels més petits, és la que passa més temps amb ells i elles, sigui quina sigui l'activitat de subsistència que esdevé la principal de cada grup cultural, o entorn d'aprenentatge específic de cada grup.

A més els *siblings*, que són els germans i germanes grans, també ens apareixen en tres grups, **AYMARA**, **!KUNG** i **TRUK**, el que probablement hi tingui a veure és el tipus de comunitats, tot i que aquesta informació no la tenim per totes les societats, però sembla que serien reduïdes quant a nombre de gent, com a mínim amb la que es relacionen habitualment. Aquest fet arribaria a l'extrem de l'exemple **!KUNG** en que la relació és molt estreta amb tots els membres de l'assentament; i les criatures serien responsabilitat d'aquells que ocupen l'assentament en un moment donat; els qui no surten de caça ...

Els **TEDA** podrien representar l'excepció o ens podrien desfer la hipòtesi, però en aquest grup ens apareixen com agents enculturadors la tieta (no sabem germana de quin progenitor és) i l'àvia (tampoc sabem de part de qui). Serien membres de l'assentament o físicament properes encara que en un altre assentament.

El germà de la mare és una figura tradicionalment molt estudiada per aquesta disciplina, igualment que les relacions que es donen entre el nebot i aquests, qüestió molt documentada. Aquestes teories explicarien les relacions d'autoritat vinculades a que es tracta d'una societat matrilineal, com és el cas dels **TLINGIT**. Tot i això també tenen filiació matrilineal els **KHASI** i els **TRUKESOS**, i si pels primers les dades són insuficients en tots els aspectes que hem estudiat, en el cas dels **TRUK** no trobem explicació plausible.

Ja hem descobert qui són els agents, i en relació a ells ens interessa saber els rols desenvolupats en la interacció amb els fills i filles. Ja hem dit que qui interacciona més sovint és la mare, i en menor mesura els pares, en aquest cas la gran majoria de referències a rol sancionador o disciplinari, sense excepcions, la gran majoria de cops és una figura masculina, el pare en quatre d'elles i el germà de la mare en el cas **TLINGIT**.

Potser tindria alguna cosa a veure amb la divisió sexual del treball, així aquesta existeix en quatre dels sis grups culturals quan ens referim a la principal activitat de subsistència. En el cas dels altres dos grups malgrat ambdós sexes participen per igual en la principal activitat, ells realitzen activitats de caça en el cas **KHASI**, i de pesca en el cas **AYMARA**. La hipòtesi estaria relacionada amb la importància o valor social donat a cada una d'aquestes activitats, la realitzada pels homes serà la de més prestigi en

consideració del grup cultural, (per altra banda una altra explicació possible estaria estretament relacionada amb la tradició etnocèntrica i masclista de la disciplina, i per tant en els observadors).

S'assenyala que les restriccions són poc emprades, però en els casos extrems quan passa, és la figura masculina qui les empra. I el grup assenyalat explícitament com no restrictiu és el dels !KUNG.

4.2.- MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

Les estratègies emprades en el **procés d'ensenyament-aprenentatge** van lligades a la utilització dels **càstig** o de **premís** per promoure o modificar comportaments **culturalment desitjats** o no desitjats, respectivament.

Si bé ja hem dit que el **rol sancionador** apareix en poques ocasions, la majoria de vegades ho fa en forma de **càstig físic**, en les sis societats, i en forma d'**avergonyiment** davant la resta, en el cas **AYMARA** i **!KUNG**, que nosaltres tinguem informació.

Quant als **vehicles** emprats per facilitar el **procés d'ensenyament-aprenentatge** la que apareix en tots els casos és la **imitació** de les activitats de subsistència dels adults, del que no tenim referència és de quin és el procediment; així mentre acompanyen la mare ho fan en situació de no intencionalitat o consciència, però en el moment que adquireixen autonomia per moure's, no sabem exactament com "s'aconsegueix" que s'asseguin a fer les activitats dels progenitors. Són encoratjats, són estimulats a fer-ho d'alguna manera? No en tenim informació.

Del que tampoc en tenim és de la **transmissió oral**, de la qual en tenim constància de **pautes culturalment establertes** en el cas dels **TLINGIT**, quan les noies són recloses durant la primera menstruació i les mares expliquen tradicions i llegendes, i en el cas dels **TEDA** durant la **cerimònia de circumscisió** en que són tancats en una cabana, i on es suposa els són **transmesos els coneixements culturals**.

En el bloc sobre les principals **activitats infantils** desenvolupades, apareix el **treball infantil**, entès com el reconegut pel grup. De tota manera cal distingir dues fases, la primera en que no té importància social, les i els infants no han adquirit l'estatus de membres productors del grup i la segona en que ja són considerats membres productors de ple dret.

En el primer cas, és més un entreteniment, és la fase d'**aprenentatge**, i en el cas de la segona fase és l'**activitat de subsistència**, la que els permet viure dia a dia. La particularitat d'aquesta segona fase és a quina edat els membres del grup són considerats plenament productors, adults?.

Troben molta variabilitat, així en ordre ascendent **AYMARA** i **TEDA** serien els més precoços encetant aquesta fase entre els 6 i 7 anys, fase marcada per algun signe extern que veurem més endavant amb el tema del **canvi d'estatus**. A continuació els **TRUKESOS** als 9 anys i finalment els **!KUNG**, elles als 14 i ells als 16 anys. Dels altres grups no tenim informació.

El que ens preocupa és la vinculació que adquirir aquesta condició de membre productor, te amb el tipus d'activitats de subsistència que es desenvolupen per cada grup, així sembla que el cultiu d'arrels i

tubercles, la cria d'animals i l'agricultura d'arbres fruiters (activitats d'AYMARA, TEDA i TRUKESOS, respectivament) propiciarien una edat més temprana d'entrada en la fase de "membre productor". Mentre que activitats que impliquen un risc més elevat com la caça, suposen un significatiu accés més tardà, nois !KUNG als 16 anys. També ens quedaria confirmada la hipòtesi amb el fet que les noies !KUNG, que principalment desenvolupen tasques de recol·lecció i es mouen molt més properes a l'àmbit domèstic, i suposem que l'activitat és menys perillosa, són considerades "productores" als 14 anys, significativament més aviat que els seus "germans".

Troblem una altra correlació relacionada amb aquest tema i són les activitats de imitació. Es correspondria a la primera fase de que parlàvem, el fet que tant nois com noies desenvolupen les activitats tant d'imitació com de joc conjuntament, sense segregació per sexe, i imitant indistintament pares i mares, (hem trobat referències per la majoria dels grups). I per una altra banda, es produeix segregació en els grups infantils en relació al sexe a partir de certa edat, que es correspondria amb la segona fase de que parlàvem.

Quant als jocs, amb la component de diversió pròpia del terme, i plantejant-nos que les activitats de subsistència que desenvolupen els més petits en la fase d'aprenentatge, tindria aquesta component de diversió i distensió, i per tant, no seria desgabellat considerar-les joc. De tota manera ara ens referim als jocs entesos des de la nostra perspectiva occidental. A la informació recollida la majoria de referències que s'hi fan són per enumerar-los i alguns cops explicar el desenvolupament. No es posa especial èmfasi a fer-ho de forma acurada, tenint en compte les diferents variables que constitueixen aquestes activitats.

De tant en tant trobem referències al nombre de participants i se m'acut que aquesta variable ha de tenir molt a veure amb el tipus d'assentaments, per exemple els !KUNG són reduïts pel que fa a nombre de gent, i és lògic que el nombre d'infants sigui menor que en altres grups amb pautes d'assentament diferents; així els jocs desenvolupats seran amb gran varietat d'edats, molt diferent del cas AYMARA on trobem jocs en els que participen entre 30 i 40 nois i noies.

No hem trobat informacions sobre classificacions per objectius dels jocs, tipus i habilitats que es desenvolupen, però els exemples no són tants com per permetre-la. D'altra banda en el grup !KUNG sí s'han fet estudis i es proposen teories al voltant de la mateixa qüestió del nombre de participants en relació a la presència de competitivitat, són pocs per competir.

4.3.- SUBJECTES INFANTS-OBJECTES D'ENCULTURACIÓ

En el cas que ens ocupa ens interessa saber quina imatge es té dels infants, però aquest ha estat un tema no massa prioritzat en les investigacions etnogràfiques, per tant, resulta quasi impossible fer correlacions a partir de la poca informació que en tenim. Ens interessa conèixer la identitat atribuïda per l'entorns d'aprenentatge, i en relació a això les expectatives atribuïdes. La perspectiva interaccional ens interessa per comprendre tot el procés, ens referim a la influència de les reaccions dels

subjectes infants sobre els **agents** i els **mecanismes**, la influència sobre els altres elements que intervenen en el procés.

Val a dir que un dels temes que més ha sorgit ha estat els **valors** o característiques que s'espera compleixin els més joves, es tracta de l'**obediència** cega envers els pares, (**TLINGIT**, **AYMARA**, **TEDA**), o en el cas **TLINGIT** a la figura disciplinària, el germà de la mare. El cas del **!KUNG** trenca amb la monotonia i es diu que **encoratgen** a respectar les necessitats pròpies dels infants. Finalment una imatge que si més no xoca, és la imatge de juguina que tenen els **TRUKESOS** envers els més petits.

5.-HIPÒTESIS

Probablement molta de la informació haurà escapat a la nostra anàlisi, però acceptem la limitació de cada persona i entenem que al propi lector se li acudeixin noves explicacions o correlacions que no hem observat.

Tot seguit el que fem és enumerar el conjunt d'hipòtesis que el treball d'aquests materials ens ha suggerit sota diferents nuclis temàtics:

SOBRE ELS ELEMENTS DEL PROCÉS D'ENCULTURACIÓ

- El tema de la mare com a figura oblidada quasi bé sempre per l'etnografia clàssica. Com són les seves relacions amb els fills, desenvolupa també un rol disciplinari, és indulgent? Té a veure el rol que desenvolupa amb la quantitat de temps que passa amb els infants?
- La mare com principal agent enculturador, principal agent que promocionaria el **manteniment o canvi cultural**?. Com es desenvolupen les xarxes de relació amb altres dones o amb altres homes del grup en relació a les activitats que desenvolupa, entre elles l'enculturació?
- Si es produeixen canvis en les **activitats de subsistència**, o **pautes d'assentament**, o en la **divisió del treball**, o amb l'aparició de l'escola, o amb la emigració; com es transformen aquestes xarxes de relació? Es perden, es continuen mantenint i es dona nou significat, o es modifiquen amb les primeres variables? Es modifiquen les activitats i **rols enculturadors**?

SOBRE LA PROSPECCIÓ TRANSCULTURAL I LA NOSTRA REALITAT MULTICULTURAL

- Hi ha diferències en els **processos d'enculturació** segons els **entorns d'aprenentatge** que són configurats, quines variacions podem distingir dins els mateixos grups socials? Són realment grups homogenis? Existint l'**heterogeneïtat** dins el mateix grup, com queda reflectida en tot el procés, en els elements que hi intervenen?
- El **joc**, quina relació directa, si és que existeix, hi ha entre les **pautes d'assentament** i la **competitivitat**, amb el nombre de participants, amb els **gènere dels participants**...? Com es juga? On es juga? Hi ha relació entre que les nenes juguin més a prop de casa que els nois per la **divisió sexual del treball**, on les activitats dels nois es desenvolupen més lluny de la llar, i amb les noies passa el contrari?
- I en el nostre país com es juga? Es poden establir aquest tipus de correlacions en relació a les tasques desenvolupades pels progenitors, o pels **agents enculturadors**? Qui són els **agents enculturadors**? Quins **rols** tenen? L'element **disciplinari** continua sent la figura masculina? La mare és també la principal agent enculturadora? Es desenvolupen xarxes de relació per recolzar el **procés d'enculturació**, i la resta d'activitats de manteniment de la vida social?.
- Quines diferències hi ha en els elements del procés segons l'origen dels subjectes? Es poden establir diferències entre els subjectes que conformen la realitat catalana d'herència multicultural?

- Com influeixen les noves formes de treball, l'entorn industrial i comercial o agrari, i el turisme en el procés?

SOBRE ROLS, ACTITUDS I ESPECTATIVES

- Hem parlat molt del tema del **rol disciplinari**, que desenvolupen en la majoria de casos figures masculines; el que ens preguntem és si aquests registres es repeteixen amb tanta freqüència a causa del tràgic biaix, enunciat moltes vegades, de la disciplina antropològica, en tant que els investigadors han estat tradicionalment homes.
- De quina manera es sanciona el comportament no desitjat, només amb el càstig físic i l'**avergonyiment** davant els altres? Hi ha altres elements utilitzats...?
- Quant al menjar emprat en termes de **premi o càstig** segons es vulgui **encoratjar o erradicar** un comportament, té a veure amb algun tipus de grup culturals determinat? Alguna relació amb el tipus d'**activitat de subsistència** que es desenvolupa?
- Hi ha diferències amb el tractament dels fills del de les filles? Si existís seria explicat com a **pauta de manteniment de les diferències socials** en relació al sexe dels grups culturals?
- Aquesta diferència de tractament es donaria en tots dos progenitors? Un més que l'altre potenciarà aquesta distinció?
- Quins estils d'**aprenentatge** es prioritzen? Hi ha diferències segons l'**entorn d'aprenentatge**?

SOBRE LA PERSPECTIVA DE INTERACCIONS-REACCIONS

- Moltes investigacions assenyalen el **contacte materno-filial** com positiu en els desenvolupament infantil. Aquest contacte físic es produeix ja en la manera en que les criatures són carregades, existeix alguna relació amb les activitats de subsistència? implica la manera d'agafar-lo una manera d'acòs al món a l'entorn, veure el mateix que la mare, no veure el que veu, llibertat de moviment en les extremitats, jugar amb els elements decoratius que dugui...
- Existeixen altres **agents enculturadors**, hi ha alguna diferència en com es produeix el **procés d'enculturació** a nivell de direccionalitat? Podríem dir que entre sibs te un caire d'**horitzontalitat**, el feed-back seria més important, que en el cas del procés entre un adult i un infant? En quina situació es troben els protagonistes del procés, agent-subjecte? Hi ha possibilitat de relació igualitària (horitzontal) entre elements de diferents edats? O aquesta variable tindria més a veure amb la situació, amb l'entorn en que es produeix el procés?
- Què s'espera de cada fase del cicle vital? S'assumeix o es contempla la possibilitat de **fracàs** en el joc com **aprenentatge cultural**? Quin tipus d'**interaccions** es prioritzen segons cultures o moments d'enculturació, interaccions visuals, auditives, corporals...? El procés es produeix sempre d'individu a individu? En quines ocasions es produeix d'individu a grup, o de grup a individu?

6.-ESTAT ACTUAL DE LA RECERCA I PROGRAMACIÓ DE CONTINUÏTAT.

Com hem enunciat al principi de l'informe, aquest correspon al precedent d'un treball intensiu de contrastació de hipòtesis, amb la qual cosa estem definint el que ha estat el treball de recerca en els *Human Relations Area Files*, una feina de contextualització. Volem dir, de descobrir què és el que hi ha escrit sobre el tema, si aquests temes han estat d'interès dins la disciplina, per una banda. Per l'altra banda, el fet de seleccionar grups culturals amb criteris de màxima variabilitat ha contribuït a intentar correlacionar les clàssiques variables independents amb les que ens hem marcat com a tema de recerca. Això darrer ens ha permès trobar i formular noves hipòtesis.

Principalment i en relació a l'últim bloc de preguntes que ens hem plantejat en el darrer punt, esdevé necessari endegar un treball de recerca a Catalunya, per tal d'intentar donar resposta a aquestes qüestions.

En l'àmbit de l'Estat la recerca feta en aquest tema és molt escassa, i es tractada de passada mentre s'exploren altres aspectes de la vida social del país, en el cas de J.A.Pitt-Rivers (1971) analitza en un parell de capítols els valors de l'home, de la dona i del matrimoni i la família, sense fer cap referència als processos d'enculturació, o en el cas d'E. Luque (1974) que analitza el procés de socialització, explicant els rols que van desenvolupant els individus mentre passen d'un estatus a un altre, però sense explicar concretament com es desenvolupen les activitats, els rols dels agents o dels subjectes. D'altra banda, cenyint-nos al territori català, existeixen alguns treballs, i mereixen ser anomenats. En *Vides de dona*, Dolors Comas (1990) fa un excel·lent retrat del ha estat ser dona entre el 1900 i el 1960, analitza el signifiact de ser dona en diferents àmbits, com a esposa, com a treballadora..., però un altre cop no es profunditza amb el procés enculturador, tot i que es referencia l'escolar, no hi ha informació sobre les relacions entre pares (principalment la mare) i fills o filles. C. Feixa (1993) amb els seus treballs sobre joves, també tracta de passada el tema enculturador.

Quant a joc també trobem treballs que el tracten, una gran especialista n'és Maria de Borja (1980), que s'ha preocupat pel desenvolupament dels valors a través del joc, i que està especialment interessada en oferir espais de joc als infants.

Amb la recerca estem buscant evidències, descrivint processos i analitzant-los, per intentar donar resposta als interrogants que ens hem plantejat, per generar noves perspectives i interrogants, revisar els enfocaments i millorar-los amb els resultats de recerques sistemàtiques. El primer pas, de buidat del repertori que inclou el joc com aprenentatge, per sistematitzar la informació que obtinguem del treball etnogràfic de l'espai català. Prospecció que esdevé el pas següent de la recerca.

6.1.- ESBÓS DEL DISSENY ETNOGRÀFIC D'OBSERVACIÓ I CONTRASTACIÓ

Creiem que l'estudi que proposem com a continuïtat de la recerca, amb l'objectiu d'aprofundir en la nostra tesi central d'analitzar el joc com **aprenentatge cultural** i discernir sobre l'ús com recurs i eina

en les institucions educatives de la Catalunya actual, tenint en compte l'herència i presència multicultural, esdevé una recerca interessant, innovadora, possible i útil.

Estem elaborant el disseny d'observació etnogràfica. El mètode principalment emprat serà l'observació participant i l'entrevista.

Quant a la unitat d'estudi ens centrarem a Catalunya, tenint en compte criteris per afavorir la màxima variabilitat de la mostra triada, com variables de població dispersa o concentrada, espai rural i urbà, variables de classe social, diferents àmbits d'acció-educació formal, informal, entorns industrial, comercial, agrari, presència d'immigració...

Pel que fa a les unitats d'anàlisi treballarem amb els individus que intervenen en els processos d'enculturació segons les unitats d'estudi, famílies, escoles, organitzacions de lleure i grups informals de joc.

7.-BIBLIOGRAFIA

7.1.- BIBLIOGRAFIA GENERAL

ACTIS, W.-DE PRADA, M.A.-PEREDA, C. (1992) *La immigració Estrangera a Catalunya. Balanç i Perspectives*. Institut Català d'Estudis Mediterranis, Barcelona.

ARIÈS, P. (1982) *Les jeux à la renaissance*. Librairie Philosophique. Paris.

BASSA, R. (1994) *Literatura infantil catalana i educació. 1939-1985*. Conselleria de Cultura, Educació i Esports, Mallorca.

BORJA, M. (1985) *El Joc, eina pedagògica a Catalunya*. La llar del Llibre, Barcelona.

BRUNER, J.-JOLLY, A.-SYLVA, K. (1976), *Play: Its role in Development and Evolution*. Penguin, Harmondsworth.

BRUNER, J. (1984) *Acción, pensamiento y lenguaje*. (comp. Jose Luis Linaza). Alianza Psicología. Madrid.

BRUNER, J. (1985) *La parla dels infants. Com s'aprèn a fer servir el llenguatge*. Eumo Editorial, Vic.

BURTON, M.L.-WHITE, D.R. (1987) "Cross-Cultural Surveys Today." dins *Annual Review in Anthropology*, V.16:143-160. University of California, Irvine.

CARBONELL, F. (1997) *Immigrants estrangers a l'escola. Desigualtat social i diversitat cultural en l'educació*. Editorial Alta Fulla, Barcelona.

COMAS, D.-BODOQUÉ, L.-FERRERES, S.-ROCA, J. (1990) *Vides de dona. Treball, família i sociabilitat entre les dones de classes populars (1900-1960)*. Editorial Alta Fulla, Barcelona.

CROW, B. & THOMAS, A., (1985). *Third World Atlas*. Open University press. Milton Keynes.

Escoles de l'Esplai de Catalunya (1988) *Per Educar en l'Esplai: Formació bàsica per a monitors*. Ed. Pleniluni Alella.

FEIXA, C., (1993). *La Joventut com a metàfora sobre les cultures juvenils*. Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Secretaria General de Joventut. Barcelona.

GONZALEZ ECHEVARRÍA, A. (1990) *Etnografía y Comparación. La investigación intercultural en Antropología*. Publicacions d'Antropologia Cultural, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

GRAU REBOLLO, J. (1995) "Comparació Cultural." dins *Revista d'Etnologia de Catalunya*, Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

HRAF (1977) *SIXTY CULTURES. A guide to the HRAF probability sample files*. Robert O. Lagacé, ed. HRAF, New Haven, Connecticut.

LUQUE BAENA, E. (1974) *Estudio Antropológico Social de un Pueblo del Sur*. Ed. Tecnos, Madrid.

LLOBERA, J.R. (1975) *La Antropología como Ciencia*. Editorial Anagrama, Barcelona.

M^o de Cultura (1980) *Los Hábitos culturales de la población infantil*. Secretaria General Técnica, Madrid.

- MOURITSEN, F.** (1992) *Cultura d'infant*. Rosa Sensat. Diputació de Barcelona.
- MUNROE-WHITING** (1981) *Handbook of Cross-Cultural Human Development*. Garland, New York i Londres.
- MUÑOZ E.-RUÉ, J.** (1993) *Educació en la diversitat i escola democràtica*. Institut de Ciències de l'Educació, Universitat Autònoma de Barcelona.
- MURDOCK, G.P.**(1987). *Outline of Cultural Materials*. Human Relations Area Files, New Haven.
- MURDOCK, G.P.** (1983) *Outline of World Cultures. 6th revised edition*. Human Relations Area Files, Inc. Connecticut.
- PARK, W.Z.** (1937) "Paviootso Polyandry" dins *American Anthropologist*, 39:366-367.
- PÉREZ-SÁNCHEZ, M.**, (1986), *Observación de niños, una comprensión psicoanalítica del segundo año de vida*. Paidós. Barcelona.
- PITT-RIVERS, J.A.** (1989 [1971]) *Un pueblo de la sierra: GRAZALEMA*. Alianza Editorial, Madrid.
- PRICE, D. H.** (1989) *Atlas of World Cultures. A Geographical Guide to Ethnographic Literature*. California, Newbury Park. SAGE cop. publicat en col·laboració amb HRAF.
- STEWART, J.H.** (1936) "Shoshoni Polyandry" dins *American Anthropologist*, 38:561-564.
- STEWART, O.C.** (1937) "Northern Paiute Polyandry" dins *American Anthropologist*, 39:368-369.
- VERLEE, L.** (1986 [1983]) *Aprender con todo el cerebro*. Martinez Roca, Barcelona.
- WHITING, B.B.-EDWARDS, C.P.** (1988) *Children of Different Worlds. The formation of Social Behavior*. Harvard University Press, USA.
- WHITING, B.B.-WHITING, W.M.** (1975) *Children of Six Cultures. A psycho-Cultural Analysis*. Harvard University Press, USA.

7.2.- BIBLIOGRAFIA DE LES FONTS PROCESSADES DELS HRAF DE LA MOSTRA ETNOGRÀFICA

TLINGIT

- DURLACH, T. M.** (1928) *The relationship systems of the TLINGIT, Haida and Tsimshian*. G. E. Stechert, New York.
- EMMONS, G. T.** (1903) *The basketry of the TLINGIT*. American Museum of Natural History, Memoirs, 3.
- EMMONS, G. T.** (1907) *The Chilkat blanket*. American Museum of Natural History, Memoirs, 3, pt. 4.
- EMMONS, G. T.** (1916) *The Whale House of the Chilkat*. American Museum of Natural History, New York.
- KRAUSE, A.** (1956 [1885]) *The TLINGIT Indians: results of a trip to the northwest Coast of America and the Bering Straits*. Traduït per Erna Gunther. University of Washington Press for the American Ethnological Society, Seattle.
- DE LAGUNA, F.** (1953) "Some problems in the relationship between TLINGIT archaeology and

- ethnology", dins MARIAN W. SMITH, (Comp.). *Asia and North America: Transpacific Contacts*. Society for American Archaeology, Salt Lake City.
- DE LAGUNA, F.** (1954) *TLINGIT ideas about the individual*. Southwestern Journal of Anthropology, 10.
- DE LAGUNA, F.** (1960) *The story of a TLINGIT community: a problem in the relationship between archaeological, ethnological, and historical methods*. Smithsonian Institution, Washington, D.C.
- DE LAGUNA, F.** (1972) *Under Mount Saint Elias: The History and Culture of the Yakutat TLINGIT*. Smithsonian Institution Press, Washington D.C.
- GARFIELD, V. E.** (1947) *Historical aspects of TLINGIT clans in Angoon, Alaska*. American Anthropologist, n.s., 49.
- HENSHAW, H. W.-SWANTON, J. R.** (1910) *TLINGIT*. U.S. Bureau of American Ethnology, Bulletin, 30, pt. 2.
- JONES, L. F.** (c. 1914) *A study of the Thlingets of Alaska*. Revell, New York.
- KNAPP, F.- CHILDE, R. L.** (1896) *The Thlinkets of southeastern Alaska*. Stone and Kimball, Chicago.
- McCLELLAN, C.** (1953) "The inland TLINGIT", dins MARION W. SMITH, (Comp.). *Asia and North America: Transpacific Contacts*. Society for American Archaeology, Salt Lake City.
- McCLELLAN, C.** (1954) *The interrelations of social structure with northern TLINGIT ceremonialism*. Southwestern Journal of Anthropology, 10.
- OBBERG, K.** (1934) *Crime and punishment in TLINGIT society*. American Anthropologist, n.s., 36.
- OBBERG, K.** (1973[1937]) *The Social Economy of the TLINGIT Indians*. University of Washington Press, Seattle.
- OLSON, R. L.** (1967) *Social structure and social life of the TLINGIT in Alaska*. University of California Press, Berkeley, Los Angeles.
- SHOTRIDGE, L.- SHOTRIDGE, F.** (1913) *Chilkat houses*. Museum Journal, 4.
- SHOTRIDGE, F.** (1913) *The life of a Chilkat Indian girl*. Museum Journal, 4.
- SWANTON, J. R.** (1904-1905) *Social condition, beliefs, and linguistic relationship of the TLINGIT Indians*. U.S. Bureau of American Ethnology, Annual Report, 26.
- TOLLEFSON, K.** (1976) *The Cultural Foundations of Political Revitalization among the TLINGIT*. Ph.D. diss., University of Washington.
- VOEGELIN, C. F.- VOEGELIN F. M.** (1977) *Classification and index of the world's languages*. Elsevier, New York.

AYMARA

- BOURONCLE, A.** (1964) "Contribución al estudio de los AYMARAS" dins *América Indígena*, 24.

- BUECHLER, H. C.-BUECHLER, J.** (1971) *The Bolivian AYMARA*. Holt, Rinehart and Winston, New York.
- CARTER, W.E.** (1965) *AYMARA communities and the Bolivian agrarian reform*. University of Florida Press, Gainesville.
- CHERVIN, A.** (1912) "AYMARAs and Quichuas: a study of Bolivian anthropology", dins *Proceedings of International Congress of Americanists*, 18.
- COLE, J. T.** (1969) *The human soul in the AYMARA culture of Pumasara: an ethnographic study in the light of George Herbert Mead and Martin Buber*. University of Pennsylvania.
- GRIMES, B. F.** (1988) *Ethnologue: Languages of the World*. Summer Institute of Linguistics, Dallas, Texas.
- HICKMAN, J. M.** (1963) *The AYMARA of Chinchera, Peru: persistence and change in a bicultural context*. Cornell University.
- LA BARRE, W.** (1947) "Potato taxonomy among the AYMARA Indians of Bolivia" dins *Acta Americana*, 5.
- LA BARRE, W.** (1948) *The AYMARA Indians of the Lake Titicaca plateau, Bolivia*, American Anthropological Association, Menasha.
- LA BARRE, W.** (1950) "AYMARA folktales" dins *International Journal of American Linguistics*, 16.
- LA BARRE, W.** (1951) "AYMARA biological and other medicines" dins *Journal of American Folklore*, 64.
- METRAUX, A.** (1934) "Contribution au folklore andin (Contribution to Andean folklore)" dins *Journal Société des Américanistes de Paris*, 26. Paris
- PLUMMER, J. F.** (1966) "Another Look at AYMARA Personality" dins *Behavior Science Notes*, 1:55-78.
- STEWART, J.H.-FARON, L.C.** (1959) *Native Peoples of South America*. McGraw-Hill Book Company, New York.
- TSCHOPIK, H. J.** (1946) "The AYMARA", dins JULIAN H. STEWARD, ed. *Handbook of South American Indians*. v. 2. Government Printing Office, Washington, D.C.
- TSCHOPIK, H. J.** (1951) *The AYMARA of Chucuito, Peru, vol 1. magic*. American Museum of Natural History, New York.
- VELLARD, J.** (1959-60) "Etudes sur le Lac Titicaca, VIII, Origine des populations indigenes actuelles du haut plateau" dins *Travaux de l'Institut Français d'Etudes Andines*, 7:1-27.
- VOEGELIN, C. F. - VOEGELIN, F.M.** (1965) "Languages of the World: Native American Fascicle Two." dins *Anthropological Linguistics*, 7.
- WEIL, T.E.** (1972) *Area handbook for Peru*. U.S. Government Printing Office, Washington, D.C.

- BRIGGS, L. C.** (1958) *The Living Races of the Sahara Desert*. Peabody Museum of Archaeology and Ethnology Papers, 28, nº2. Peabody Museum, Harvard University, Cambridge, Massachusetts.
- BRIGGS, L. C.** (1960) *Tribes of the Sahara*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- CHAPELLE, J.** (1957) *Nomades Noirs du Sahara. Recherches en Sciences Humaines, 10*. Librairie Plon, Paris.
- CLINE, W.B.** (1950) *The TEDA of Tibesti, Borku and Kawar in the Eastern Sahara*. General Series in Anthropology, 12. George Banta Publishing Company, Menasha, Wisconsin.
- HESELTINE, N.** (1959) "Toubbou and Gorane; nomads of the Chad Territory - notes on their origins." dins *South African Archeological Bulletin*, 24, nº53:21-27. Archeological Society, Claremont, Cape Town, South Africa.
- KRAMER, K.** (1978) "Tebu" dins *Muslim Peoples; A World Ethnographic Survey*:408-412. V. Weekes, editor, Greenwood Press, Westport, Conn.
- KRONENBERG, A.** (1958) *Die TEDA von Tibesti. Wiener Beitrage zur Kulturgeschichte und Linguistik, 12*. Verlag Ferdinand Berger, Horn-Wien, Austria.
- LE COEUR, C.** (1950) *Dictionnaire ethnographique Tèda précédé d'un lexique française Tèda*. Institut Français d'Afrique Noire, Mémoires, 9. Librairie Larose. Paris.
- NACHTIGAL, G.** (1974) *Sahara & Sudan. Volume I: Tripoli and Fezzan, Tibesti or Tu*. Barnes and Roble, New York.
- NACHTIGAL, G.** (1980) *Sahara & Sudan. Volume II: Kawar, Bornu, Kanem, Borku, Ennedi*. Africana Publishing Company, New York.
- !KUNG*
- BORSHAY LEE, R.** (1979) *The !KUNG San. Men, Women, and Work in a Foraging Society*. Cambridge University Press, Cambridge, Massachusetts.
- LEE, R.B.-DE VORE, I.** (1976) *Kalahari Hunter-Gatherers. Studies of the !kung San and Their Neighbors*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts.
- LEE, R.B.** (1982) *The !KUNG San. Men, Women and Work in a Foraging Society*. Harvard University Press, Cambridge.
- MARSHALL, J.K.** N!ai. "The Story of a !KUNG Woman". Documentary Educational Resources and Public Broadcasting Associates. N!ai interviews based on original fieldwork of Marjorie Shostak.
- MARSHALL, J.K.** (1987) "!KUNG SAN. Traditional !KUNG life." (Comp.) Marshall, S.K. - Nierenberg, J. Documentary Education Resources. Watertown, MA.
- SHOSTAK, M.** (1983 [1945]) *NISA. The Life and Words of a !KUNG WOMAN*. Random House, New York.
- SILBERBAUER, C.** (1983) *Cazadores del desierto*. Mitre, Barcelona.

KHASI

- ASSAM, DEPARTMENT OF ECONOMICS AND STATISTICS.** (1963) *Report on rural economic survey in United K. and J. Hills*. Printed at the Government Press. Shillong.

- BANERJEE, S.** (1956) *The KHASI festival of "pomblang"*. Government, Department of Anthropology, Bulletin, 5, no. 1., India.
- BECKER, C.** (1909) *Die Nongkrem-Puja in den KHASI-Bergen (Assam) (The Nongkrem Puja in the KHASI Mountains (Assam))*. Anthropos, 4.
- BECKER, C.** (1924) *Familienbesitz und Mutterrecht (Family property and maternal rights)*. Zeitschrift für Buddhismus und verwandte Gebiete, 4.
- CLARKE, C. B.** (1874) *The stone monuments of the KHASI Hills*. Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Journal, 3.
- CHATTOPADHYAY, K. P.** (1941) *KHASI kinship and social organisation*. Calcutta, University, Anthropological Papers, n.s., 6.
- EHRENFELS, U. R.** (1953) "KHASI kinship terms in four dialects". *Anthropos*, 48.
- GODWIN-AUSTEN, H. H.** (1872) "On the stone monuments of the KHASI hill tribes, and on some of the peculiar rites and customs of the people" dins *Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Journal*, 1.
- GOWDIN-AUSTEN, H. H.** (1875) "Further notes on the rude stone monuments of the KHASI hill tribes". *Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, Journal*, 5.
- GURDON, P. R. T.** (1904) *Note on the KHASIs, Syntengs, and allied tribes inhabiting the KHASI and Jaintia Hills District in Assam*. Asiatic Society of Bengal, Journal, 73, pt. 3, no. 4.
- GURDON, P. R. T.** (1907) *The KHASIs*. With an introduction by Sir Charles Lyall. D. Nutt, London
- HUNTER, W. W.** (1879) "Statistical account of the KHASI and Jaintia Hills", dins *A Statistical account of Assam*. Vol. 2., London.
- McCORMACK, A. P.** (1964) "KHASIs", dins FRANK M. LEBAR, GERALD C. HICKEY, AND JOHN K. MUSGRAVE, EDS. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. Human Relations Area Files Press, New Haven.
- MUKHERJEE, R. K., et al.** (1941) "The KHASI huts of Mawphlang" dins *Anthropological Papers*, 6. Calcutta University,
- MUKHERJEE, B.** (1958) "Social groupings among the KHASIs of Assam" dins *Man in India*, 38.
- NAKANE, C.** (1967) *Garo and KHASI: a comparative study in matrilineal systems*. Mouton, Paris.
- ROY, D.** (1938) "The place of the KHASI in the world". *Man in India*, 18.
- STEGMILLER, P. F.** (1921) *Aus dem religiösen Leben der KHASI (The religious life of the KHASI)*. Anthropos, 16.
- STEGMILLER, P. F.** (1924) *Opfer und Opferbräuche der KHASI (Sacrifice and sacrificial customs of the KHASI)*. Anthropologischen Gesellschaft in Wien, Mitteilungen, 54.
- STEGMILLER, P. F.** (1924) "Das Marktleben der KHASI" (The market life of the KHASI), dins FESTSCHRIFT P. W. SCHMIDT. Wien.
- STEGMILLER, P. F.** (1925) *Pfeilschiessen und Jagdgebäude der KHASI (Arrow shooting and hunting of the KHASI)*. Anthropos, 20.

TRUK

- BOLLIG, L.** (1927) *Die Bewohner der TRUK-Inseln. Religion, Leben und kurze Grammatik eines Mikronesiervolkes (The inhabitants of the TRUK Islands. Religion, life and a short grammar of a Micronesian people)*. Münster in Westphalia, Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung.
- ELBERT, S. H.** (1947) *TRUKese-English and English-TRUKese dictionary*. Fourteenth Naval District Publications and Printing Office, Pearl Harbor, Hawaii.
- FISCHER, J. L.** (1956) *The position of men and women in TRUK and Ponape: a comparative analysis of kinship terminology and folklore*. Journal of American Folklore, 69.
- FISCHER, J. L.** (1957) *Totemism on TRUK on Ponape*. American Anthropologist, 59.
- FISCHER, J. L.-SWARTZ, M. J.** (1960) *Socio-psychological aspects of some TRUKese and Ponapean love songs*. Journal of American Folklore, 73.
- FISCHER, A.** (1963) *Reproduction in TRUK*. Ethnology, 2.
- GLADWIN, T.-SARASON, S. B.** (1953) *TRUK: man in paradise*. Wenner-Gren Foundation for Anthropological Research, New York.
- GLADWIN, T.** (1958) *Canoe travel in the TRUK area: technology and its psychological correlates*. American Anthropologist, 60.
- GOODENOUGH, W. H.** (1949) *Premarital freedom on TRUK: theory and practice*. American Anthropologist, n.s., 51.
- GOODENOUGH, W. H.** (1951) *Property, kin and community on TRUK*. Foreword by G. P. Murdock. Yale University Press, New Haven.
- GOODENOUGH, W. H.** (1953) *Native astronomy in the Central Carolines*. University Museum, University of Pennsylvania, Philadelphia.
- GOODENOUGH, W. H.** (1956) *Residence rules*. Southwestern Journal of Anthropology, 12.
- HALL, E. T.-PELZER, K. J.** (1946) *The economy of the TRUK Islands: an anthropological and economic survey*. U.S. Commercial Company, Economic Survey, Honolulu.
- HENDERSON, J. W.** (1971) *Area handbook for Oceania*. U.S. Government Printing Office, Washington D.C.
- KRÄMER, A.** (1932) *TRUK (TRUK)*. Hamburg, Friederichsen, de Gruyter.
- LEBAR, F. M.** (1963) *Some aspects of canoe and house construction on TRUK*. Ethnology, 2.
- LEBAR, F. M.** (1963) *The material culture of TRUK*. Human Relations Area Files, New Haven.
- LEBAR, F. M.** (1964) "A household survey of economic goods on Romonum Island, TRUK", dins WARD H. GOODENOUGH, ED. *Explorations in Cultural Anthropology*. McGraw-Hill., New York.
- MAHONY, F. J.** (1960) *The innovation of a savings system in TRUK*. American Anthropologist, 62.
- MAHONY, F. J.** (1969) *A TRUKese theory of medicine*. Stanford University.
- MARSHALL, M.-NASON, J. D.** (1975) *Micronesia 1944-1974: a bibliography of anthropological*

---

and related source materials. HRAF Press, New Haven.

MATSUMURA, A. (1918) *Contributions to the ethnography of Micronesia.* Imperial University, College of Science, Journal, 40, art. 7, Tokyo.

MURAI, M. M. (1954) *Food patterns in the Caroline and Marshall Islands.* American Dietetic Association, Journal, 30.

SWARTZ, M. J. (1958) *Sexuality and aggression on Romonum, TRUK.* American Anthropologist, 60.

SWARTZ, M. J. (1959) *Leadership and status conflict on Romonum, TRUK.* Southwestern Journal of Anthropology, 15.

SWARTZ, M. J. (1960) *Situational determinants of kinship terminology.* Southwestern Journal of Anthropology, 16.

SWARTZ, M. J. (1962) *Recruiting labor for fissionary descent lines on Romonum, TRUK.* Southwestern Journal of Anthropology, 18.

VOEGELIN, C. F. (1964) "Languages of the world: Indo-Pacific fascicle one" dins **VOEGELIN & FLORENCE**, *Anthropological Linguistics*, Vol. 6, No. 4.

ANNEX

1.- ÍNDEX.....	¡ERROR! MARCADOR NO DEFINIDO.
2.-TAULA DE VINCULACIÓ DE VARIABLES AMB ELS CODIS OCM.....	3
2.1.- VARIABLES INDEPENDENTS.....	3
2.2.-VARIABLES DEPENDENTS.....	4
3.-VARIABLES D'EN MURDOCK EN LA MOSTRA TRIADA.....	5
3.1.-TLINGIT	5
3.2.-AYMARA.....	6
3.3.-TEDA.....	7
3.4.-!KUNG.....	8
3.5.-KHASI.....	9
3.6.-TRUK.....	11
4.-FORMAT DE LES FONTS CONSULTADES SEGONS EL GRUP CULTURAL.....	13
5.- INFORMACIÓ QUE CONSTA EN LES FONTS.....	14

2.-TAULA DE VINCULACIÓ DE VARIABLES AMB ELS CODIS OCM**2.1.- VARIABLES INDEPENDENTS****MEDI AMBIENT**

- 132 - Clima
- 136 - Fauna
- 137 - Flora

ARTS DE SUBSISTÈNCIA

- 224 - Caça i arreus
- 225 - Caça marítima
- 226 - Pesca
- 231 - Animals domèstics
- 233 - Pastoreig
- 243 - Agricultura cereals

PAUTES D'ASSENTAMENT

- 361 - Pautes assentament
- 362 - Vivenda
- 62 - Comunitat
- 63 - Organització territorial

ESTRUCTURA SOCIAL

- 161 - Població
- 167 - Immigració i emigració
- 561 - Estratificació per edats
- 563 - Estratificació ètnica
- 564 - Castes
- 565 - Classes
- 567 - Esclavitud

ESTRUCTURES DOMÈSTIQUES

- 462 - Divisió del treball per sexe
- 463 - Especialització ocupacional
- 467 - Organització del treball
- 582 - Regulació del matrimoni
- 59 - Família
- 591 - Residència
- 595 - Poligàmia
- 596 - Famílies extenses
- 601 - Terminologia de parentiu
- 611 - Grups de descendència

CREENCES RELIGIOSES

- 77 - Creences religioses
- 78 - Pràctiques religioses

2.2.-VARIABLES DEPENDENTS**AGENTS ENCULTURADORS**

- 658 - Educació pública
- 846 - Cura postnatal
- 853 - Alimentació infantil
- 854 - Cura infantil
- 857 - Activitats infantils
- 861 - Tècniques d'inculcació
- 862 - Alimentació
- 863 - Entrenament en la neteja
- 864 - Entrenament sexual
- 865 - Entrenament en l'agressió
- 866 - Entrenament en la independència
- 867 - Normes culturals
- 868 - Habilitats
- 869 - Creences
- 871 - Sistemes educatius
- 875 - Professors
- 876 - Teoria i mètodes educatius

MECANISMES D'ENCULTURACIÓ

- 517 - Activitats de lleure
- 524 - Jocs
- 627 - Justícia informal dins grup
- 681 - Sancions
- 857 - Activitats infantils
- 861 - Tècniques d'inculcació
- 862 - Alimentació
- 863 - Entrenament en la neteja
- 864 - Entrenament sexual
- 865 - Entrenament en l'agressió
- 866 - Entrenament en la independència
- 867 - Normes culturals
- 868 - Habilitats
- 869 - Creences
- 871 - Sistemes educatius
- 876 - Teoria i mètodes educatius

SUBJECTES ENCULTURATS

- 562 - Estatus per sexe
- 857 - Activitats infantils
- 858 - Estatus infantil
- 861 - Tècniques d'inculcació
- 862 - Alimentació
- 863 - Entrenament en la neteja
- 864 - Entrenament sexual
- 865 - Entrenament en l'agressió
- 866 - Entrenament en la independència
- 867 - Normes culturals
- 868 - Habilitats
- 869 - Creences
- 871 - Sistemes educatius

876 - Teoria i mètodes educatius

3.-VARIABLES D'EN MURDOCK EN LA MOSTRA TRIADA

3.1.-TLINGIT

1.- Plantes cultivades i animals domèstics. Oo

Absència d'agricultura.

Animals domèstics grans absents.

2.- Agricultura. Oo

Absència d'agricultura.

3.- Cria d'animals. Oo

Animals domèstics grans absents.

4.- Pesca, pesca marisc i caça marítima. Dm

Dominants, és a dir, és la principal activitat de subsistència.

Els homes dirigeixen l'activitat, essent la participació de les dones de poca importància.

5.- Caça i recol·lecció. Ia

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

Divisió regular del treball amb relació al sexe, els homes cacen i les dones recol·lecten.

6.- Pautes d'assentament i organització de la comunitat. Sc

Comunitats seminòmades.

Comunitats de clans.

7.- Família i llar. Ll

Famílies lineals, és a dir, petites famílies extenses que normalment només comprenen les famílies de procreació d'un individu de la generació més gran, però al menys dos individus de la següent generació.

Llars de famílies lineals, és a dir, que normalment ocupen una única llar per a tota la família linial.

8.- Residència matrimonial. Aa

Avunculocal, és a dir, normalment amb o a prop dels parents matrilineals barons del marit.

9.- Matrimoni. Lo

Poliginia limitada, és a dir, unions d'un home amb dues o més dones quan aquestes estan culturalment afavorides, però poc freqüents (menys d'un 20%) i fonamentalment limitades a homes rics o d'estatus elevat.

Absència de cap consideració material en el matrimoni.

10.- Grups de parentiu patrilineals i exogàmia. Of

Absència de tot grup de parentiu unilineal amb parentiu patrilineal.

Matrimoni amb cosí paral·lel prohibit, essent absent l'exogàmia unilineal.

11.- Grups de parentiu matrilineals i exogàmia. Ms

Meitats exògames.

Exogàmia de sib, és a dir, prohibició del matrimoni amb qualsevol membre dels grups de parents d'ambdós pares.

12.- Grups de parentiu bilaterals i bilineals i exogàmia. Mr

Filiació matrilineal, sense documentació de la parentela.

Matrimoni entre cosins creuats patrilaterals permesos asimètricament.

13.- Terminologia de parentiu. Cc

Terminologia de cosins *crow*.

Terminologia avuncular col·lateral bifurcada.

14.- Estratificació social. Hh

Aristocràcia hereditària o classe noble diferenciada dels homes lliures normals.

Esclavatge hereditari, constituïnt els esclaus una classe social diferenciada.

15.- Integració i successió polítiques. An

Comunitats locals autònomes, és a dir, políticament independents com a grups locals, que no excedeixen una població de 1500 habitants.

Successió matrilineal en la que és prefereix el fill de la germana al germà petit.

3.2.-AYMARA**1.- Plantes cultivades i animals domèstics. Rs**

Arrels o tubercles.

Animals domèstics petits, en nombre considerable.

2.- Agricultura. Db

Dominant, com a principal activitat de subsistència.

Ambdós sexes participen aproximadament igual en l'activitat.

3.- Crija d'animals. Ig

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

Ambdós sexes participen, però la part de la dona és apreciablement major.

4.- Pesca, pesca marisc i caça marítima. Im

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

Els homes dirigeixen l'activitat, essent la participació de les dones de poca importància.

5.- Caça i recol·lecció. Oo

Absència de caça i recol·lecció.

6.- Pautes d'assentament i organització de la comunitat. Vd

Ciutats o poblets compactes.

Demes, és a dir, comunitats que mostren una marcada tendència cap a l'endogàmia local sense estar compostes d'unitats exògames localitzades.

7.- Família i llar. En

Famílies extenses, sense tenir en compte si s'allotgen en una o més vivendes.

Llars de famílies nuclears.

8.- Residència matrimonial. Pp

Patrilocal, és a dir, normalment amb o a prop dels parents patrilinials barons del marit.

9.- Matrimoni. Mo

Monogàmia, essent els matrimonis plurals prohibits, o bé no tenen preferència o son poc freqüents.

Absència de cap consideració material important en el matrimoni.

10.- Grups de parentiu patrilinials i exogàmia. Ll

Llinatges, en absència de proves concretes de grups de parentiu unilínials més grans.

Exogàmia del llinatge, és a dir, matrimoni prohibit amb una persona del mateix llinatge, però permès amb parents unilaterals més llunyans.

11.- Grups de parentiu matrilineals i exogàmia. Of

Absència de tot grup de parentiu unilineal amb parentiu matrilineal.

Matrimoni amb cosí paral·lel prohibit, essent absent l'exogàmia unilineal.

12.- Grups de parentiu bilaterals i bilineals i exogàmia. Pf

Filiació patrilineal, amb documentació de la parentela.

Matrimoni entre cosins creuats simètricament prohibit.

13.- Terminologia de parentiu. Hn

Terminologia de cosins hawaiana.

Terminologia avuncular d'assimilació per bifurcació.

14.- Estratificació social. Wo

Importants diferències de riquesa, basades en la possessió o el repartiment de la propietat, sense una cristallització en classes socials hereditàries.

Absència o gairebé absència de esclavitud.

15.- Integració i successió polítiques. Do

Societats dependents mancades d'organització política pròpia, per exemple, les que formen part d'un sistema polític més gran i les exclusivament governades i dirigides per agents d'una altra societat diferent i políticament dominant.

Absència de tota autoritat política indígena.

3.3.-TEDA

1.- Plantes cultivades i animals domèstics. Tm

Fruites d'arbres o bé fècules.

Animals domèstics grans, en abundància, i que és munyenxen.

2.- Agricultura. Is

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

L'activitat la duen a terme principalment els esclaus o els membres de les castes servils.

3.- Crià d'animals. Da

Dominant, com a principal activitat de subsistència.

Divisió regular del treball amb relació al sexe, els homes pastoregen i les dones munyen.

4.- Pesca, pesca marisc i caça marítima. Oo

Absència de pesca.

5.- Caça i recol·lecció. Pm

Present, però relativament sense importància com a activitat de subsistència.

Els homes dirigeixen l'activitat, essent la participació de les dones de poca importància.

6.- Pautes d'assentament i organització de la comunitat. Se

Comunitats seminòmades.

Comunitats exògames, és a dir, aquelles que tenen una marcada tendència cap a l'exogàmia local sense tenir l'estructura concreta dels clans.

7.- Família i llar. Lm

Famílies lineals, és a dir, petites famílies extenses que normalment només comprenen les famílies de procreació d'un individu de la generació més gran, però al menys dos individus de la següent generació. Llars compostes per mare-fill.

8.- Residència matrimonial. Pp

Patrilocal, és a dir, normalment amb o a prop dels parents patrilinials barons del marit.

9.- Matrimoni. Lb

Poligínia limitada, és a dir, unions d'un home amb dues o més dones quan aquestes estan culturalment afavorides, però poc freqüents (menys d'un 20%) i fonamentalment limitades a homes rics o d'estatus elevat. Preu de la núvia, és a dir, matrimonis que normalment impliquen el pagament d'una propietat important per part del nuvi o dels parents del nuvi cap als parents de la núvia.

10.- Grups de parentiu patrilinials i exogàmia. Ql

Organització en llinatges segmentaris, és a dir, grups de parentiu unilaterals de diferent profunditat generacional en els que aquest és testimoni específicament.

Exogàmia del llinatge, és a dir, matrimoni prohibit amb una persona del mateix llinatge, però permès amb parents unilaterals més llunyans.

11.- Grups de parentiu matrilineals i exogàmia. Of

Absència de tot grup de parentiu unilínia amb parentiu matrilineal.

Matrimoni amb cosí paral·lel prohibit, essent absent l'exogàmia unilínia.

12.- Grups de parentiu bilaterals i bilínials i exogàmia. Pf

Filiació patrilínia, amb documentació de la parentela.

Matrimoni entre cosins creuats simètricament prohibit.

13.- Terminologia de parentiu. Fl

Terminologia esquimal equívoca.

Terminologia avuncular lineal.

14.- Estratificació social. Ch

Estratificació complexa en tres o més classes socials o castes (a part dels esclaus)

Esclavitud hereditària, constituint els esclaus una classe social diferenciada.

15.- Integració i successió polítiques. Pp

Grups de pau que transcendeixen la comunitat local en la que els fonaments de la unitat són diferents dels polítics, per exemple, derivats de relacions comercials recíproques, d'acords militars defensius o d'un culte comú o organització per graus d'edat.

Successió patrilínia on no s'especifiquen les preferències.

3.4.-!KUNG

1.- Plantes cultivades i animals domèstics. Go

Absència d'agricultura o agricultura sense importància.

Animals domèstics grans absents.

2.- Agricultura. Oo

Absència d'agricultura.

3.- Crija d'animals. Oo

Animals domèstics grans absents.

4.- Pesca, pesca marisc i caça marítima. P.

Present, però relativament sense importància com a activitat de subsistència.

5.- Caça i recol·lecció. Da

Dominant, és a dir, és la principal activitat de subsistència.

Divisió regular del treball amb relació al sexe. els homes cacen i les dones recol·lecten.

6.- Pautes d'assentament i organització de la comunitat. Be

Bandes nòmades.

Comunitats exògames. és a dir, aquelles que tenen una marcada tendència cap a l'exogàmia local sense tenir l'estructura concreta dels clans.

7.- Família i llar. In

Famílies independents, és a dir, agrupaments familiars que no inclouen normalment, sinó temporalment, més d'una família nuclear o polígama.

Llars de famílies nuclears.

8.- Residència matrimonial. Uu

Uxoripatrilocal, és a dir, normalment patrilocal després d'un període inicial amb o a prop dels parents de l'esposa.

9.- Matrimoni. Ms

Monogàmia, essent els matrimonis plurals prohibits, o bé no tenen preferència o son poc freqüents.

Servei de la núvia, és a dir, matrimonis que normalment impliquen una consideració material important, el principal element de la qual consisteix en el treball o un altra servei que presta el nuvi als pares de la núvia.

10.- Grups de parentiu patrilinials i exogàmia. Oa

Absència de tot grup de parentiu patrilinial.

Matrimoni amb cosí paral·lel permès però no preferit.

11.- Grups de parentiu matrilineals i exogàmia. Oa

Absència de tot grup de parentiu matrilineal.

Matrimoni amb cosí paral·lel permès però no preferit.

12.- Grups de parentiu bilaterals i bilinials i exogàmia. Ba

Filiació bilateral, sense documentació sobre la parentela.

13.- Terminologia de parentiu. El

Terminologia de cosins esquimal.

Terminologia avuncular lineal.

14.- Estratificació social. Oo

Absència d'estratificació social significativa entre els homes lliures.

Absència o gairebé absència d'esclavitud.

15.- Integració i successió polítiques. As

Comunitats locals autònomes, és a dir, políticament independents com grups locals que no excedeixen una mitjana de 1500 habitants.

Successió patrilinial en la que és preferit al fill al germà menor.

3.5.-KHASHI**1.- Plantes cultivades i animals domèstics. Cl**

Cereals.

Animals domèstics grans, en nombre reduït, i que no és munyen.

2.- Agricultura. Db

Dominant, és a dir, és la principal activitat de subsistència.

Ambdós sexes participen aproximadament igual en l'activitat.

3.- Cria d'animals. I.

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

4.- Pesca, pesca marisc i caça marítima. P.

Present, però relativament sense importància com a activitat de subsistència.

5.- Caça i recol·lecció. Im

Important, encara que no la principal activitat de subsistència.

Els homes dirigeixen l'activitat, essent la participació de les dones de poca importància.

6.- Pautes d'assentament i organització de la comunitat. Vb

Ciutats o poblets compactes.

Barris, districtes, llogarets o llinatges localitzats exògams en els que normalment una comunitat n'inclou diferents, sense constituir en si mateixa una comunitat exògama.

7.- Família i llar. Is

Famílies independents, és a dir, agrupaments familiars que no inclouen normalment, sinó temporalment, més d'una família nuclear o polígama.

Llars de famílies de tronc, és a dir, que normalment ocupa una sola llar una família de tronc.

8.- Residència matrimonial. Mm

Matrilocal, és a dir, normalment amb o a prop dels parents matrilineals barons de l'esposa.

9.- Matrimoni. Mo

Monogàmia, essent els matrimonis plurals prohibits, o bé no tenen preferència o son poc freqüents.

Absència de cap consideració material important en el matrimoni.

10.- Grups de parentiu patrilinials i exogàmia. Of

Absència de tot grup de parentiu unilínia amb parentiu patrilínia.

Matrimoni amb cosí paral·lel prohibit, essent absent l'exogàmia unilínia.

11.- Grups de parentiu matrilineals i exogàmia. Ss

Sibs, en absència de proves específiques de meitats, fratries i organització unilínia segmentària.

Exogàmia de sib, és a dir, prohibició del matrimoni amb qualsevol membre de la mateixa sib en absència d'ampliació màxima.

12.- Grups de parentiu bilaterals i bilinials i exogàmia. Md

Filiació matrilineal sense documentació de la parentela.

Matrimoni entre cosins creuats desaprovat simètricament, però no específicament prohibit.

13.- Terminologia de parentiu. In

Terminologia de cosins iroquesa.

Terminologia avuncular d'assimilació per bifurcació derivativa.

14.- Estratificació social. C.

Estratificació complexa en tres o més classes socials o castes.

4.-FORMAT DE LES FONTS CONSULTADES SEGONS EL GRUP CULTURAL

	TLINGIT	AYMARA	TEDA	!KUNG	KHASI	TRUK
HRAF (microfitxes)	✓	✓	✓		✓	✓
eHRAF (CD-ROM)	✓	✓			✓	
Cross-Cultural CDs	✓	✓			✓	✓
Altres (Videos, llibres...)				✓		

5.- INFORMACIÓ QUE CONSTA EN ELS HRAF

CODIS OCM	TLINGIT	AYMARA	TEDA	KHASI	TRUK
517-Activitats lleure	✓	✓	✓	✓	✓
524-Jocs	✓	✓	✓	✓	✓
681-Sancions	✓	✓	✓	✓	✓
736-dependència	✓	✓	✓		✓
854/5-Cura infantil	✓	✓	✓		✓
857-Activitats infantils	✓	✓	✓		✓
858-Estatus infantil	✓		✓	✓	✓
861-Tècniques inculcació	✓	✓	✓		✓
862-Alimentació	✓	✓	✓		✓
863-Entre. neteja	✓	✓			✓
864- Entren. sexual	✓	✓			✓
865-Entren. agressió		✓	✓		✓
866- Entren. independència	✓	✓	✓		✓
867- Normes culturals	✓	✓	✓	✓	✓
868-Habilitats	✓	✓	✓		✓
869- Creences	✓				✓

871-Sistema educatiu	✓	✓	✓	✓	✓
876-Teoria i mèt. educatius		✓		✓	✓